

(*)Facultade de Educación e Tráballo Social

(*)Presentación da Facultade

(*)

A Facultade de Educación é a escola de escolas: unha institución pública ao servizo de todas as persoas interesadas na mellora continua da educación e dos servizos sociais. Trátase dun centro universitario que se asenta sobre a historia dos centros de formación de mestres/as, educadores/as sociais e traballadores/as sociais, pero tamén sobre a historia do ensino e dos servizos sociais.

É unha facultade, polo tanto, que tenta incorporar todos os medios técnicos posibles, pero sen renunciar a un pasado que se constrúe sobre o esforzo colectivo dos profesionais e da cidadanía.

Os cambios respecto ao presente son considerables. Pero hai algo que unha facultade de educación debe contribuír a que se mantéña: o espírito solidario dos veciños/as e a percepción da escola como propia, como asunto da comunidade.

Agardo que as persoas que elixen esta facultade para realizar os seus estudos teñan esa mentalidade de pertenza a un grupo que constrúe o futuro colectivo da educación e dos servizos sociais.

A oferta educativa para o próximo curso no Centro é:

Catro títulos de Grao:

- GRADO EN EDUCACIÓN INFANTIL
- GRADO EN EDUCACIÓN PRIMARIA
- GRADO EN EDUCACIÓN SOCIAL
- GRAO EN TRABALLO SOCIAL

Catro títulos de Máster:

- Master en Dificultades de Aprendizaxe e procesos cognitivos
- Master en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos
- Master en Investigación Psicosocioeducativa con Adolescentes en Contextos Escolares
- Master en Profesorado de Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino dos Idiomas (especialidades de Orientación, Xeografía, Historia, Humanidades, Matemáticas e Tecnoloxía) Por outra banda, durante os últimos anos, a Facultade de Empresariais e Turismo, potenciou, de forma considerable a participación dos estudantes en programas de mobilidade.

Para obter máis información visita a nosa páxina web

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

(*)Equipo Decanal

(*)

O Equipo Decanal está composta polos seguintes membros:

Decana:

D. Xosé Manuel Fernández Cid

Vicedecanos/as:

D. Francisco Javier Aguiar Fernández

Dª Ana María Iglesias Álvarez

Dª María Isabel Mociño González

D.ª María del Pino Díaz Pereira

Secretario:

Dª Raquel María Iglesias Domínguez

(*)Localización

(*)

LOCALIZACIÓN DA FACULDADE.**Dirección postal:**

Facultade de Ciencias da Educación

R/. Doctor Temes, s/n 32004 Ourense

A Facultade de Ciencias da Educación atópase no denominado Edificio Facultades ou Edificio de Ferro, contando ademais con outros espazos docentes situados nos pavillóns 1 e 2.

Directorio telefónico:

Conserxería: 988 387 101

Secretaría alumnado Graos : 988-387-168, 98- 387-194, 988-36-890

Secretaría alumnado Mestrados: 988 368 893

Decanato: 988-387-159

Correo electrónico:

Secretaría alumnado: secexbo@uvigo.es

Secretaría Decanato: sdexbo@uvigo.es

Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bachillerato, Formación Profesional y Enseñanza de Idiomas. Especialidad: Orientación

Subjects**Year 1st**

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
002M066V06101	Guidance and Tutorial Function	1st	3.5
002M066V06102	Psychological Development of Learning in Secondary Education	1st	4.5
002M066V06103	Curriculum Design and the Organisation of Educational Centers	1st	4.5

O02M066V06104	An Educational System and Education in Values	1st	3.5
O02M066V06105	Guidance on Legal Basis, Composition, Plans and Programs	1st	4
O02M066V06106	Diagnosis and Development of Curricular Competence	1st	4
O02M066V06107	Educational Innovation and Research as Factors to Improve Schooling Counselling	1st	6
O02M066V06252	The Attention to Diversity and its Intervention	2nd	4
O02M066V06253	Function of Counselling Department towards Cohabitation in Secondary Schools	2nd	4
O02M066V06254	Academic and Professional Training	2nd	4
O02M066V06301	Internships	2nd	12
O02M066V06401	Final Year Dissertation	2nd	6

IDENTIFYING DATA				
Guidance and Tutorial Function				
Subject	Guidance and Tutorial Function			
Code	O02M066V06101			
Study programme	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bachillerato, Formación Profesional y Enseñanza de Idiomas. Especialidad: Orientación			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	3.5	Mandatory	1st	1st
Teaching language	Spanish Galician			
Department				
Coordinator	Fernández Guerra, Ernesto			
Lecturers	Conde Rodríguez, María Ángeles Diéguez Ruibal, José Luis Fernández Guerra, Ernesto García Señorán, María del Mar			
E-mail	efguerra@uvigo.es			
Web				
General description	(*)O principal papel desta materia no Máster de profesorado de secundaria é axudar a comprender, a través da información, a actividade e a reflexión, o concepto, sentido e funcións da orientación e tutoría nos centros docentes nos que se imparte a etapa de educación secundaria.			

Training and Learning Results	
Code	
B1	
B4	
B6	
B7	
B9	
B11	
B13	
B18	
C3	(*)Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.
C4	(*)Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.
C7	(*)Coñecer e aplicar recursos e estratexias de información, titoría e orientación académica e profesional.
C10	(*)Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.
C12	(*)Adquirir habilidades sociais na relación e orientación familiar.
C25	(*)Analizar críticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade.
D1	(*)Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
D2	(*)Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.
D3	(*)Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias

Expected results from this subject	
Expected results from this subject	Training and Learning Results

(*)Comprender os conceptos de orientación e de tutoría así como as súas relacións coa función docente.	B1 B11 B13 C7 C25 D1
Value the importance of the orientation and of the *tutoría in the teaching in secondary.	B1 B13 C7 C10
Sensitize to the teaching staff of the need to take part actively in the orientation and *tutoría systematic of the his students/them.	B11 C25 D3
Know the main legislative references related with the orientation and the *tutoría.	B4 B13 D1 D2
Comprise the organisation and the *estructura of the Plan of Action *Titorial stop a centre of *enseñanza.	B1 B6 B11
Delimit the functions, tasks, contents and shipping addresses of the intervention *titorial.	B11 B18
Know any techniques and instruments of work to employ in the realization of the *labor *titorial.	B6 C7 C12
Inform and *asesorar to the families concerning the process of *ensíño-learning of the his children as well as the personal orientation, academic and professional that need.	C10 C12 D3
Have of social skills and be able to apply strategies stop the resolution of *conflictos.	B18 C3
Be able to board and resolve problems of discipline in the classroom.	B7 B9 B18
Ser quen de promover e manter a comunicación coa familia e o entorno.	C10 C12
Be able of *diseñar and apply programs of attention to the students and to the diversity, as well as of support to the families.	B7 C4 C10 D1 D2

Contents

Topic	
1. Conceptual bases of the disciplinary field.	1.1. Concepts and principles of the Orientation. 1.2. The function *titorial: concept and contents.
2. Legislative bases of the orientation and function *titorial.	2.1. Of the organic laws to the decree 120/1998 and order of the Department of Education that develops it. 2.2. Other disposals related with the Orientation and the *tutoría: organic regulations of the centres, curriculum, evaluation *psicopedagóxica and attention to the diversity.
3. Diagnostic, prevention and intervention in the difficulties of learning and of the attention to the diversity.	3.1. Functions of the diagnostic in the secondary education: preventive and corrective. 3.2. Diagnostic and attention to the diversity. 3.3. The diagnostic in the difficulties of learning.
4. Programs and strategies of intervention stop the attention to the diversity.	4.1. Programs of intervention in the attention to the diversity. 4.1. Main strategies.
5. Measures of attention to the diversity and *adaptacions curricular.	5.1. Measures of attention to the diversity. 5.2. The adaptations of the curriculum.
6. Design and development of the Plan of Action *Titorial. Strategies and technical of orientation in the *tutoría.	6.1. Concept of plan of action *titorial (PAT) stop the secondary education. 6.2. Design, execution and evaluation of #a PAT in the secondary education. 6.3. The activity *orientadora of the teaching staff *titor: strategies and technical.
7. The participation of the families in centres and his orientation.	7.1. The relation families-teaching staff *titor. 7.2. The families in the takes of decisions in the centres of secondary. 7.3. The orientation to the families since it *tutoría and the department of orientation of the centres.

Planning			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lecturing	13	24	37
Problem solving	4	30	34
Mentored work	1	13.5	14.5
Introductory activities	1	0	1
Objective questions exam	1	0	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies	
	Description
Lecturing	*Aportacións Theoretical. They Will be able to *debatirse diverse subjects related with the academic field and/or professional.
Problem solving	Realization of exercises.
Mentored work	The student develops exercises or projects in the low classroom the guidelines and supervision of the professor. It can be linked to the his development with autonomous activities of the student.
Introductory activities	Activities *introductorias.

Personalized assistance

Methodologies	Description
Problem solving	Axuda personalizada para enfocar correctamente os problemas ou exercicios propostos. Pode prestarse na clase ou fora dela en horario de titorías do profesorado. De forma individualizada ou atendendo ao equipo que a solicite.
Mentored work	The attention renders to the students to agree the subject or problem of one work envelope to *titoría in secondary, facilitated an approach, a bibliography and a possible *estructura stop the same. *Asemade This help keeps along the work so that it serve of support and accompaniment of the students and *garantice a good end of the even.

Assessment

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Problem solving	Proof in the that the student owes to solve a series of problems and/or exercises in a time/condition established/put them it professor and exposed in the kind. Of this way, the student owes to apply the knowledges that purchased.	30	B1 B4 B7 B11 B13 B18	C25	D1 D2
Mentored work	The student elaborates with the help of the professor/it a work which presents the result. To do it requires to recompile information and mobilize competitions purchased. It values the presentation, structure, quality of the contained, originality, innovation, documentary updating and delivery in the term established.	30	B1 B4 B6 B11	C3 C7 C10 C12	D1 D2 D3
Objective questions exam	It Will owe to obtain how minimum 50% of the note. It Will consist in questions type test or cut.	40	B1 B4 B6 B7 B9 B11 B13 B18	C3 C4 C7 C10 C12 C25	D1 D2 D3

Other comments on the Evaluation

- To achieve a *avaliación *n **continuous positive**, given the modality of teaching *presencial of the *Master, *es *xese it all the students an assistance *presencial of a *m *nimo of 80% of the *sesión *ns (admissible to foul of 20% of the hours) in addition to the *realización and delivery of tasks *ponderables.

- The terms of delivery of the activities, works, etc. *ser *n Comunicués the first *d *it of kind with the *presentación *n of the program of the subject. *A *n Necessary respected strictly to be qualified in the *avaliación *n continuous.

- *Evaluación *n Global: The students that **no *obte *n the a *avaliación *n continuous positive** envelope the *par *n metres exposed previously, *poder *n presented the a proof written (marked date in the calendar of the *mestrado for official examinations) envelope all the contents worked. This proof *estar *n *basada in the *rigurosidade and *profundización *n of the *co *n ecimentos and competitions achieved poles students/them in the subject and *ter *n join

*ponderación of 10 points (100% of the final note).

Sources of information

Basic Bibliography

ÁLVAREZ GONZÁLEZ, B., **Orientación familiar: intervención familiar en el ámbito de la diversidad**, 1, Sanz Torres, 2012

ÁLVAREZ, M. e BISQUERRA, R., **Orientación educativa: áreas, estrategias y recursos.**, 1, Wolters Kluwer España., 2012

MARTÍN, E. y MAURI, T., **Orientación educativa. Atención a la diversidad y educación inclusiva**, 1, Graó, 2011

MONGE, C., **Tutoría y orientación educativa. Nuevas competencias 1** Wolters Kluwer España 2009 Libro, 1, Wolters Kluwer España., 2009

SOBRADO, L., FERNÁNDEZ, E. e RODICIO, M. L. (coords.), **Orientación Educativa. Nuevas tendencias 1** Biblioteca Nueva, 1, Biblioteca Nueva, 2012

Complementary Bibliography

ÁLVAREZ, M. e BISQUERRA, R. (Coords.), **Manual de Orientación y Tutoría**, 1, Praxis, 1998

LÓPEZ, N. e SOLÁ MARTÍNEZ, T., **Orientación escolar y tutoría**, 1, Grupo Editorial Universitario, 2005

LOZANO, J. CERESO, M.C., ALCARAZ, S., **Plan de atención a la diversidad.**, 1, Alianza Editorial, 2015

MARTÍN, E. e ONRUBIA, J., **Orientación y tutoría. Procesos de innovación y mejora de la enseñanza**, 1, Graó, 2011

MARTÍNEZ, M. de C.; ÁLVAREZ, B. e FERNÁNDEZ, A.P., **Orientación Familiar: Contextos, evolución e intervención**, 1, Sanz Torres, 2009

Revista Española de Orientación y Psicopedagogía,

Revista de Investigación Educativa RIE,

Revista de Educación,

Revista Galego-Portuguesa de Psicología e Educación,

CNICE- MEC, recursos para a Educación Secundaria Obrigatoria,

Recommendations

Subjects that continue the syllabus

Research and Innovation in Secondary Education/O02M066V02205

Internships/O02M066V02301

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Curriculum Design and the Organisation of Educational Centers/O02M066V02103

An Educational System and Education in Values/O02M066V02104

Technology and Informatics for Secondary School Teachers/O02M066V02208

Subjects that it is recommended to have taken before

Science and its Methodology for Teachers of Secondary Education/O02M066V02201

The Organisation of Lecture / Workshop in Technology/O02M066V02212

IDENTIFYING DATA**Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario**

Subject	Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario			
Code	O02M066V06102			
Study programme	Máster Universitario en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Ourense): Orientación			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	4.5	Mandatory	1	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinator	Conde Rodríguez, María Ángeles			
Lecturers	Conde Rodríguez, María Ángeles García Señorán, María del Mar			
E-mail	angelesconde@uvigo.gal			
Web				
General description	A presente materia ten un carácter básico e común para tódalas especialidades do posgra de Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Sitúase no primeiro cuatrimestre do primeiro curso e facilita a comprensión das claves do desenvolvemento humano e os cambios que teñen lugar nos procesos físicos e psicológicos (cognición, linguaxe, personalidade, etc.) ó longo do período da adolescencia. Estes coñecementos son fundamentais na formación de docentes da etapa secundaria xa que representan unha ferramenta indispensable para poder contribuir ó desenvolvemento dos adolescentes a través dunha axeitada planificación dos seus procesos de aprendizaxe			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
B3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinamentos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
B7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.
B8	Adquirir estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por se mesmo con outros e desenvolver habilidades de pensamento e de decisión que faciliten a autonomía, a confianza e iniciativas persoais.
B9	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar a aprendizaxe e a convivencia na aula e abordar problemas de disciplina e resolución de conflitos
C2	Comprender o desenvolvemento da personalidade destes estudantes e as posibles disfuncións que afectan a aprendizaxe.
C4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.
C5	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro, abordar e resolver posibles problemas.
C9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.
D3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
------------------------------------	-------------------------------

Comprender os procesos de interacción educativa na aula e os procesos cognitivos, metacognitivos e afectivo-motivacionais que subxacen á aprendizaxe, e planificar e aplicar estratexias para a súa promoción.	B3 B8 B9 C2 C5 D3
Deseñar propostas de actuación educativa para alumnado con necesidades específicas de apoio educativo, acordos coa organización do centro docente.	B3 B7 B8 B9 C4 C5 C9 D3

Contidos

Topic	
1. FUNDAMENTOS DO COMPORTAMENTO HUMANO, DESENVOLVEMENTO E EDUCACIÓN	1.1. Conceptos de desenvolvemento, factores, teorías
2. PSICOLOXÍA EVOLUTIVA	2.1. Cambios corporais e desenvolvemento na adolescencia. 2.2. Desenvolvemento cognitivo na adolescencia. 2.3. Desenvolvemento afectivo-social na adolescencia
3. PSICOLOXÍA DA EDUCACIÓN	3.1. Enfoques conductuais da aprendizaxe na Educación Secundaria. 3.2. Enfoques cognitivos e socio-culturais da aprendizaxe na Educación Secundaria. 3.3. Factores Intrapersoais da Aprendizaxe: procesos e estratexias de aprendizaxe, motivación educativa, autoconceito e procesos metacognitivos. 3.4. Factores Interpersoais da Aprendizaxe: a interacción alumno-alumno e a interactividade profesor-alumnos
4. DIFICULTADES DE APRENDIZAXE E INTERVENCIÓN PSICOEDUCATIVA	4.1. Descrición, avaliación e intervención.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	8.5	0	8.5
Traballo tutelado	6	41	47
Resolución de problemas de forma autónoma	6	40	46
Exame de preguntas obxectivas	1	10	11

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte das profesoras dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Traballo tutelado	Resolución de actividades, estudo de casos, elaboración de documentos sobre a temática da materia baixo a dirección das docentes. Realizarase tanto de xeito individual como empregando técnicas grupais participativas.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades relacionadas coa materia nas que se plantean problemas ou exercicios para resolver de forma autónoma.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	Proporcionaranse directrices para o desenvolvemento dos traballos de aula, resolveranse dúbidas e discutiránse as iniciativas expostas polo alumnado durante a realización de actividades.
Resolución de problemas de forma autónoma	Resolución de dúbidas sobre os problemas ou exercicios relacionados coa materia para resolver de forma autónoma individualmente ou en grupo

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results
-------------	---------------	-------------------------------

Traballo tutelado	Actividades e prácticas a resolver na clase e asistencia e participación do alumnado	40	B3 B7 B9	C2 C4 C5 C9	D3
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades relacionadas coa materia nas que se plantean problemas ou exercicios para resolver de forma autónoma	30	B9	C2 C4	D3
Exame de preguntas obxectivas	Preguntas sobre os contidos do temario	30	B3 B7 B8 B9	C2 C5	

Other comments on the Evaluation

AVALIACIÓN CONTINUA

Este mestrado ten a modalidade de ensino presencial, polo tanto a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obrigatorios para a avaliación continua. Esta asistencia debe ser a lo menos do 80% estando admitido faltar ó 20 % da presencialidade.

Para superar a materia será preciso que os estudantes obteñan tanto na proba tipo test como nos traballos tutelados e autónomos como mínimo un 50% da cualificación nese apartado.

AVALIACIÓN GLOBAL

O alumnado que non poida seguir a avaliación continua realizará unha proba dos contidos da materia, na data marcada no calendario do mestrado para os exames oficiais. Esta proba suporá o 100% da nota final. Os pormenores e características de dita proba serán concretadas polo profesorado o día da presentación da materia ou cando se faga a consulta persoalmente.

Aqueles estudantes que non superen as probas ou actividades obxecto de avaliación poderán recuperalas na convocatoria de xullo, na que se avaliarán as competencias non adquiridas na 1ª oportunidade.

Poden consultarse as datas oficiais de avaliación da materia na web do Mestrado no espazo "exames".

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Coll, C. (Coord.), **Desarrollo, aprendizaje y enseñanza en la Educación Secundaria**, Graó, 2010

López-Escribano, C., Aguado-Orea, J y Solbes-Canales, I., **Psicología de la Educación**, Síntesis, 2020

Martín, C. y Navarro, J. I., **Psicología del desarrollo para docentes.**, Pirámide, 2009

Martín, C. y Navarro, J.I. (Coords.), **Psicología para el profesorado de Educación Secundaria y Bachillerato**, Pirámide, 2011

Shaffer, D.R. y Kipp, K., **Psicología del Desarrollo. Infancia y Adolescencia**, 7ª, CENGAGE Learning, 2007

Complementary Bibliography

Berger, S. K., **Psicología del desarrollo. Infancia y Adolescencia**, Panamericana, 2016

Coll, C., Palacios, J. y Marchesi, A. (Comps), **Desarrollo psicológico y educación, 2. Psicología de la Educación**, Alianza, 2001

García-Madruga, J.A. y Delval, J., **Psicología del Desarrollo I**, 1ª, UNED, 2010

González-Pienda, J.A., González, R., Núñez, J.C. y Valle, A., **Manual de Psicología de la Educación**, Pirámide, 2002

Martín, C. y Navarro, J.I., **Psicología de la educación para docentes**, Pirámide, 2010

Palacios, J, Marchesi, A. y Coll, C. (Comps.), **Desarrollo psicológico y educación: Vol. I. Psicología Evolutiva**, Alianza, 1999

Santrock, J.W., **Psicología de la Educación**, McGraw-Hill, 2006

Santrock, J.W., **Psicología del desarrollo**, McGraw-Hill., 2011

Recomendacións

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos**

Subject	Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos			
Code	O02M066V06103			
Study programme	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Ourense): Orientación			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	4.5	Mandatory	1	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinator	Sánchez Martínez, María Cristina			
Lecturers	Sánchez Martínez, María Cristina			
E-mail	c.sanchez@uvigo.es			
Web	http://http://mpe.uvigo.es/index.php?lang=es			
General description	O Máster de Educación Secundaria obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas da Universidade de Vigo é de tipo profesionalizante e ten carácter oficial. Por tanto este máster, como os da súa clase, desembocará na adquisición dun título universitario da área de Educación. A formación neste máster está orientada a capacitar aos licenciados, arquitectos, inxeneiros e graduados en áreas específicas (xeografía e histórica, tecnoloxía e informática, etc.) para desenvolver o labor como profesores/as de secundaria. O seu contido curricular no plano de estudos agrúpase ao redor de tres módulos (común, específico e prácticum), cun total de 60 créditos anuais. A materia de Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos forma parte do módulo común, ten carácter obrigatorio e conta con 4,5 créditos ECTS.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
B1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.
B2	Coñecer o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procesos de ensino e aprendizaxe respectivos.
B3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
B4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.
B5	Contextualizar o currículo que se vaia a implantar nun centro docente participando na planificación colectiva do mesmo.
B6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.
B7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.
B10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.
B16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.
B17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.
B18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidas
C4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.
C9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.
C13	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de educación no respecto e valor da diversidade lingüística e as súas implicacións educativas.
C17	Coñecer contextos e situacións en que se usan ou aplican os diversos contidos curriculares

- C18 Coñecer os desenvolvementos teórico-prácticos do ensino e a aprendizaxe das materias correspondentes.
- C19 Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.
- C20 Adquirir criterios de selección e elaboración de materiais educativos.
- C22 Integrar a formación en comunicación audiovisual e multimedia no proceso de ensino-aprendizaxe.
- C23 Coñecer estratexias e procedementos de avaliación e entender a avaliación como un procedemento de regulación da aprendizaxe e estímulo ao esforzo.
- C27 Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.
- C31 Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.
- D1 Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
- D2 Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.
- D3 Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
Coñecer a lexislación da educacións secundaria obrigatoria, bacharelatos, formación profesional e ensino de idiomas.	B1 B5 C17 D1
Identificar e promover modelos de liderato democráticos.	B3 B6 B7 B16 C9 D2 D3
Ser capaz de promover o traballo en grupo.	B16 C9 D3
Deseñar e desenvolver proxectos educativos e unidades de programación que permitan adaptar o curriculum oficial ao contexto sociocultural	B2 B3 B4 B5 B7 B18 C4 C13 C19 C27 D1 D2 D3
Crear deseños curriculares segundo diferentes modelos, proxectando en cada caso a toma de decisións dunha forma auto-reflexiva e crítica.	B3 B5 B6 B7 B10 C4 C9 C13 C17 C22 C23 C27 C31 D1 D2 D3

Programar e implementar procesos de avaliación: coñecemento e habilidade da implementación de procesos evaluativos.	B1 B3 B4 B16 B17 C4 C9 C18 C31 D1 D2 D3
Utilizar diferentes metodoloxías en función do proceso de E-A adecuando as súas características en funcións dos diferentes contextos ou situacións.	B1 B2 B4 B6 B10 B17 C13 C19 C27 C31 D1 D2 D3
Construir, seleccionar e avaliar materiais didácticos adecuando estes ao saber facer do alumnado	B1 B2 B7 C13 C19 C20 D1 D2 D3
Dominar as diferentes técnicas e tipos de avaliación e responsabilizarse cos procesos avaliativos.	B2 B3 B4 B10 B18 C4 C27 C31 D1 D2 D3

Contidos

Topic	
Bases conceptuais do ámbito da didáctica:	Modelos de ensinanza e de currículo. Modelos de liderazgo en educación e traballo en equipo.
Estrutura curricular e organizativa:	Lexislación educativa: Decretos do currículo. Organización académica e administrativa, e dirección.
Compoñentes didácticos e organizativos (deseño didáctico):	obxectivos, competencias, contidos, actividades, metodoloxía, principios e estratexias, recursos didácticos, organización da aula, avaliación do proceso de ensinanza-aprendizaxe, etc.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	10	35	45
Resolución de problemas de forma autónoma	4	25	29
Traballo tutelado	3	16	19
Prácticas con apoio das TIC	2	10.5	12.5
Aprendizaxe colaborativa	1	4	5
Exame de preguntas obxectivas	0.25	0	0.25
Cartafol/dossier	0.25	0	0.25
Estudo de casos	1.5	0	1.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Lección maxistral	Exposición oral da docente apoiada en recursos didácticos, particularmente en medios audiovisuais e TIC, así coma en diferentes estratexias dirixidas a acaptar a atención do alumnado e a motivalo.
Resolución de problemas de forma autónoma	Realización de actividades na aula. O seu desenvolvemento estará vinculado cos contidos nucleares da materia.
Traballo tutelado	Elaboración de xeito individual ou en pequeno grupo de traballo/s sobre a temática da materia.
Prácticas con apoio das TIC	Desenvolvemento de diferentes actividades autónomas apoiándose en medios dixitais.
Aprendizaxe colaborativa	Elaboración en pequenos grupos de tarefas académicas para afondar na súa propia aprendizaxe.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Lección maxistral	Atención docente ante as dudas xurdidas no estudantado, así como a aclaración específica sobre os contidos imparidos.
Traballo tutelado	Atención individualizada ou en grupo para o desenvolvemento de pequenos traballos relativos a temática da materia.
Aprendizaxe colaborativa	Atención en grupo para o desenvolvemento das tarefas solicitadas

Avaliación		Qualification	Training and Learning Results		
	Description				
Resolución de problemas de forma autónoma	Valoraranse a implicación e adecuación de actividades relacionadas coa parte teórica e práctica da materia desenvoltas polo alumno/a na aula. Ata 2 ptos.	20	B1 B2 B7 B16 B17	C13 C17 C27	D1 D3
Traballo tutelado	Na valoración de pequenos traballos/actividades terase en conta o grao de adecuación ás consignas dadas pola/o docente, e considerarase a calidade dos mesmos/as. Ata 3,5 ptos.	35	B3 B4 B5 B6 B10	C4 C9 C18 C19 C20	D2
Aprendizaxe colaborativa	Valorarase a capacidade de traballar en grupo e resolver as tarefas solicitadas. Ata 1,5 ptos.	15	B3 B4 B5 B6	C4 C9 C18 C19 C20 C22 C23 C27 C31	D2
Exame de preguntas obxectivas	Valorarase o grao de coñecementos obxectivos demostrados polo estudantado. Ata 1,5 ptos.	15	B1 B2	C17 C18	D2
Cartafol/dossier	Valorarase o axuste as datas de entrega comunicadas, a sistematización/ organización e calidade do contido recollido, así coma a súa amplitude. Ata 0,25 ptos.	2.5	B1 B2 B4 B17	C13 C17 C27 C31	D2
Estudo de casos	Valorarase a capacidade de resolución de situacións/casos en contornas educativas da E. Secundaria. Ata 1,25 ptos.	12.5	B3 B17 B18	C4 C17	D3

Other comments on the Evaluation

- Os prazos das entregas das actividades, traballos, etc. serán comunicados polo profesorado na clase e/ou na plataforma de teledocencia empregada na materia e tamén é necesario cumprilos para ser cualificados na avaliación continua ou final.

- O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha proba de avaliación, ao redor dos contidos

nucleares da materia, na data marcada no calendario do máster para os exames oficiais. Cabe resaltar que está proba estará composta dun traballo (30%) e un examen (70%), tendo que obter alomenos o 50% da puntuación en cada unha para realizar o cómputo. En caso de superar unha das probas da materia (traballo ou exame) conservarase a súa calificación dentro do mesmo curso académico, pero na Acta académica figurará como non superada e colocarse a media resultante da puntuación global obtida (atendendo previamente a súa respectiva ponderación).

Máis información sobre o proceso de avaliación así como sobre o tipo de exame, as orientacións para a realización do traballo, data de entrega, etc. será facilitada baixo demanda do alumnado que precise, ao non poder superar a materia por avaliación continua.

Na web do mestrado poden consultarse as datas do exame oficial, lugares, horas, etc: <http://mpe.uvigo.es/gl/>

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

Outras observacións

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)□

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Canton Mayo, I.; Pino Juste, M., **Organización de centros educativos en la sociedad del conocimiento**, Alianza, 2013

Domingo Segovia, J.; Pérez Ferra, M. (Coords.), **Aprendiendo a enseñar (Manual + Prácticas)**, Pirámide, 2017

Jiménez-Rodríguez, M.A., **El diseño de unidades didácticas hoy: la alienación del currículo al servicio de los aprendizajes**, Tirant lo Blanch, 2019

Complementary Bibliography

Olaz Capitán, A. J., **Cómo trabajar en equipo a través de competencias**, Narcea, 2016

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/O02M066V02102

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**Sistema Educativo e Educación en Valores**

Subject	Sistema Educativo e Educación en Valores			
Code	O02M066V06104			
Study programme	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Ourense): Orientación			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	3.5	Mandatory	1	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Carrera Fernández, María Victoria			
Lecturers	Carrera Fernández, María Victoria Fernández Simo, Jesús Deibe			
E-mail	mavicarrera@uvigo.es			
Web	http://fcce.uvigo.es/es/docencia/profesorado/maria-victoria-carrera-fernandez/			

General description Toda práctica de intervención educativa afonda as súas raíces no sistema de ideas, procedementos e valores que os seus fins lle asignan. A posición da persoa profesional do campo educativo que quere educar sin ter unha teoría clara e definida da educación sería tan irracional como a daquela que quere guiar a alguén sen saber de onde parte, por onde vai e cara ónde se dirixe.

Esta é a razón pola que, antes de deseñar o desenvolvemento de calquera intervención pedagóxica, o profesorado debe ter clara unha Teoría da Educación que guíe a determinación do proceso educativo e a selección dos medios para logralo.

Para iso, e en primeiro lugar, é necesario precisar que é a Teoría da Educación, que lonxe de referirse exclusivamente a cuestións teóricas sobre a educación, e polo tanto afastadas das realidades educativas, incide, sen embargo, en todos os aspectos propios da práctica educativa. Polo tanto, a Teoría da Educación significa coñecer para facer, saber para logo aplicar mellor as innovacións educativas e, en definitiva, para mellorar a calidade da educación.

De seguido, é obrigado determinar que entendemos por educación, xa que ao ser un termo de uso habitual na vida cotiá, porque a todas as persoas lles afecta de algún xeito, todo o mundo se atrevería a dar unha definición de educación.

Ademais, existen moitos conceptos afíns á educación como formación, ensinanza, aprendizaxe, instrucción, capacitación, que se empregan en moitas ocasións como termos similares e que deben diferenciarse para a súa correcta utilización.

Asimismo, a educación non se pode reducir soamente a aquela que é impartida na escola -Educación Formal-, xa que as persoas se educan máis aló dela e os influxos que se reciben a partires doutros medios son tanto igual ou máis potentes que os que proceden da escola e mesmo interfiren na súa acción.

Polo tanto, se fai necesario traballar os conceptos de Educación non Formal, definida como o conxunto de procesos, medios e institucións específicas, e diferenciadamente deseñados en función de explícitos obxectivos de formación, que non están directamente dirixidos á provisión dos graos propios do sistema educativo regrado; e de Educación Informal, que se refire a aqueles procesos educativos que se producen indiferenciados doutros procesos sociais, que non foron institucionalizados nin sistematizados, e que se dan no curso ordinario da vida.

Un dos factores que influíu na crecente importancia que se lle outorgou tanto á Educación Non Formal como á Educación Informal foi o cambio nos valores defendidos pola sociedade; e, da defensa da virilidade ou da guerra, passuse á defensa da paz ou da tolerancia, valores nos que ata agora non educaba a escola e que a partires da transversalidade, como propoñía a LOGSE, e da inclusión da Educación en Valores da LOE, sí serían incluídos nos seus contidos.

Tendo en conta que a saída profesional deste curso de posgrao é a de ser docente en Educación Secundaria, un bloque de contido se centra exclusivamente no sistema educativo, co fin de introducir ó alumnado no universo da educación, prestando especial atención ós elementos que integran o sistema a as súas funcións en relación coa acción educativa. En consecuencia, se considerarán os axentes socioeducativos e as súas responsabilidades, pero tamén se prestará especial atención a algunhas institucións fundamentais como o Estado ou as Comunidades Autónomas, en tanto responsables da normativa educativa e da redacción e desenvolvemento da Lei Orgánica 2/2006 (LOE) e da actual Lei Orgánica 8/2013 (LOMCE).

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code

-
- B7 Diseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.
-
- B9 Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar a aprendizaxe e a convivencia na aula e abordar problemas de disciplina e resolución de conflitos
-
- B13 Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino
-
- B14 Coñecer e analizar as características históricas da profesión docente, a súa situación actual, perspectivas e interrelación coa realidade social de cada época.
-
- C3 Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.
-
- C6 Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país.
-
- C8 Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.
-
- C9 Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.
-
- C29 Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente.
-
- C30 Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
-

D1 Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.

D3 Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
1. Diseña e desenvolve espazos de aprendizaxe con especial atención á equidade, educación emocional e en valores, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto dos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sostible.	B7 B9 B13 C3 C8 C9 C29 C30 D1 D3
2. Coñece e valora o rol dos axentes socioeducativos (non formais e informais) nos procesos educativos formais propios das ensinanzas de secundaria.	B7 C9 C30 D3
3. Coñece a normativa legal e a organización institucional do sistema educativo español, a súa estruturación e principios fundamentais.	B13 B14 C6 D3
4. Coñece a evolución histórica das teorías educativas, facendo especial fincapé no personalismo pedagóxico e nas teorías que fundamentan a educación actual.	B13 B14 C6 C29 D1 D3

Contidos

Topic	
Bloque temático 1. O universo educativo: concepto de educación. Os escenarios educativos (Educación Formal, Non Formal e Informal).	1.1. Concepto de educación: características xerais e diferenciadoras. 1.2. Clarificación terminolóxica. 1.3. Dimensións e piares da educación. 1.4. Os escenarios educativos: educación formal, non formal e informal. 1.5. Da escola tradicional ás escolas renovadas.
Bloque temático 2. Sistema educativo. Os axentes socioeducativos (educadores/as, estudantes, familia) e a súa evolución.	2.1. O sistema educativo español. Análise histórico. LOGSE, LOCE, LOE, LOMCE. 2.2. A estrutura do sistema educativo actual. Ensinanzas obrigatorias e postobligatorias. A Educación Secundaria e o Bacharelato. A Formación Profesional. A Ensinanzas de Idiomas. 2.3. Institucións e axentes no sistema educativo. O rol do Estado e o rol das Comunidades Autónomas. Os centros educativos. Profesorado e alumnado. As familias. As asociacións escolares.
Bloque temático 3. Educación en Valores.	3.1. Marco conceptual da Educación en Valores e Actitudes. Cara unha convivencia pacífica. 3.2. Metodoloxía e estratexias didácticas ante os valores e as actitudes. 3.3. Avaliación de valores e actitudes. 3.4. Actitudes do profesorado ante os valores controvertidos. 3.5. A Declaración Universal dos Dereitos Humanos e a Declaración dos Dereitos da Infancia: contexto de actuación para a Educación en Valores e Actitudes.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballo tutelado	8.5	0	8.5
Resolución de problemas de forma autónoma	0	60	60
Lección maxistral	8	0	8
Exame de preguntas obxectivas	1	10	11

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballo tutelado	O alumnado, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias etc.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Lección maxistral	O profesorado presentará os núcleos temáticos fundamentais da materia.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	Tras as exposicións dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dudas xurdidas e/ou aclaracións de forma individualizada ou en pequenos grupos.
Traballo tutelado	Orientacións específica a cada estudante para o desenvolvemento das diferentes actividades de aula.
Resolución de problemas de forma autónoma	Atención personalizada en relación á elaboración dos diferentes exercicios e/ou problemas propostos.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Resolución de problemas de forma autónoma	Traballos	40	B7 B9 B13 B14	C3 C6 C8 C9 C29 C30	D1 D3
Lección maxistral	Asistencia e participación na aula	20	B7 B9 B13 B14	C3 C6 C8 C9 C29 C30	D1 D3
Exame de preguntas obxectivas	Proba escrita con alternativas de resposta	40	B7 B9 B13 B14	C3 C6 C8 C9 C29 C30	D1 D3

Other comments on the Evaluation

Este Master ten modalidade de ensinanza presencial, polo tanto a asistencia a clase e a realización dos traballos para a avaliación continua é obrigatoria. Esta asistencia debe ser, polo menos, do 80 %. Os prazos das entregas das actividades, traballos, etc. serán comunicados polo profesorado na clase; é necesario cumprilos para ser cualificados en avaliación continua.

O alumnado que non supere a materia por avaliación continua será avaliado da seguinte forma: Exame de preguntas obxectivas, sobre os contidos nucleares da materia, na data marcada no calendario do Master para os exames oficiais (ata o 75% da nota). Traballo tutelado (ata 25%). Sendo necesario acadar o 50% en cada proba para superar a materia.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da universidade: <http://mpe.uvigo.es/es/> no espazo "exames".

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

- Camps, V., **Creer en la educación**, Península, 1998
- Cortina, A. (Coord.), **La educación y los valores**, Biblioteca Nueva, 2009
- Carreras, L., **Cómo educar en valores**, 4ª, Narcea, 1997
- Colom, A. (Ed.), **Teorías e institucións contemporáneas de la educación**, Ariel, 1997
- Delors, J. (Coord.), **La educación encierra un tesoro. Informe a la UNESCO de la Comisión Internacional sobre la educación para el siglo XXI**, Santillana, 1996
- Palacios, J., **La cuestión escolar. Críticas y alternativas**, Laia, 1978

Trilla, J. (Coord.), **El legado pedagógico del siglo XX para la escuela del siglo XXI**, Graó, 2001

Complementary Bibliography

Carrera, M.V., DePalma, R. & Lameiras, M., **Toward a more comprehensive understanding of bullying in school settings**, 2011

Carrera, M.V., Lameiras, M. & Cid, X.M., **Una pedagogía transgresora para la prevención del bullying en el aula**, Edições Afrontamento, 2011

Caride, J.A. (Coord.), **Los derechos humanos en la educación y la cultura**, HomoSapiens, 2009

Freire, P., **La educación como práctica de la libertad**, Siglo XXI, 1967

García, J.L., **La sociedad educadora**, Editorial Independiente, 2000

Gimeno, J., **La educación que aún es posible. Ensayos a cerca de la cultura para la educación**, Morata, 2005

Giroux, H., **Los profesores como intelectuales. Hacia una pedagogía crítica del aprendizaje**, Paidós, 1990

Illich, I., **La sociedad desescolarizada**, Barral, 1976

Morin, E., **Los siete saberes necesarios de la educación del futuro**, Unesco, 1999

VV.AA., **Pedagogías del Siglo XX**, 2000

Educación SXX1,

Revista de Educación,

Revista de Educación Social,

Revista Española de Pedagogía,

Recomendaciones

IDENTIFYING DATA**Guidance on Legal Basis, Composition, Plans and Programs**

Subject	Guidance on Legal Basis, Composition, Plans and Programs			
Code	O02M066V06105			
Study programme	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bachillerato, Formación Profesional y Enseñanza de Idiomas. Especialidad: Orientación			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	4	Mandatory	1st	1st
Teaching language	Galician			
Department				
Coordinator	Fernández Guerra, Ernesto			
Lecturers	Fernández Guerra, Ernesto			
E-mail	efguerra@uvigo.es			
Web	http://http://cocampo.webs.uvigo.es/			
General description	(*)Esta materia ten a función de axudar ao alumnado a adquirir e desenvolver todo tipo de competencias que lle permitan exercer a orientación académica e profesional en centros de educación secundaria con coñecemento das bases legais que regulan a súa organización e funcionamento en Galicia, así como as claves conceptuais para comprender ambas as dimensións e desenvolverse adecuadamente no devandito contexto.			

Training and Learning Results

Code	
B3	
B11	
B13	
B14	
C1	(*)Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións.
C6	(*)Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país.
C7	(*)Coñecer e aplicar recursos e estratexias de información, tutoría e orientación académica e profesional.
C9	(*)Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.
C12	(*)Adquirir habilidades sociais na relación e orientación familiar.
C19	(*)Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.
C23	(*)Coñecer estratexias e procedementos de avaliación e entender a avaliación como un procedemento de regulación da aprendizaxe e estímulo ao esforzo.
C25	(*)Analizar críticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade.
C31	(*)Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.
D1	(*)Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
D3	(*)Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias

Expected results from this subject

Expected results from this subject	Training and Learning Results
(*)1. Coñecer as bases teórico-legais da orientación no sistema educativo	C6 C7 C25 D1 D3

(*)2. Comprender a relación existente entre os distintos modelos de orientación psicopedagógica e o sistema educativo	B13 B14 C1 C6 C31 D1
(*)3. Analizar críticamente o modelo institucional de orientación existente na Comunidade Autónoma de Galicia	B13 C25 D1
(*)4. Diseñar un Plan de Orientación Académica e Profesional para educación secundaria	B3 B11 B13 C7 C9 C12 C19 C23 D1
(*)5. Valorar a orientación educativa como un factor de importancia para a calidade da educación	C7 C9 C25 C31 D3

Contents

Topic	
1. The orientation how educational activity	1.1. Relation between orientation and education 1.2. The orientation in the educational system
2. Principios e modelos de orientación	2.1. Os principios de prevención, desenvolvemento e intervención no contexto. 2.2. Modelos teóricos, de intervención e institucionais
3. Instruments and technical of orientation	3.1. The relation between model, technical and instrument 3.2. The systematic observation, the proofs *psicopedagóxicas and the interview
4. Organisation and operation of the services of orientation	4.1. The internal services: department of orientation and *titorías. 4.2. The external services: teams of a field and speciality determined.
5. The *titoría how element of the secondary education	5.1. The *titoría in the centres of secondary: regulations 5.2. The functions *titoriais in the secondary education in the Autonomous Community of Galicia
6. Principles of intervention *psicoeducativa derivatives of the approaches *sistémico and constructivist.	6.1. The principles of intervention *psicoeducativa in the at present valid legislation. 6.2. The intervention *psicoeducativa how activity of the department of orientation and the team of specific orientation
7. Elements of curricular design and the projects of curricular realization	7.1. Contents of academic orientation and professional how elements of the design and realization of the curriculum 7.2. *Adecuación Of the curriculum in function of the diagnostic *psicopedagóxico.
8. *Fundamentación Psychological and pedagogical of the curriculum	8.1. Psychological bases of the curriculum of secondary and academic and professional orientation. 8.2. Pedagogical bases of the curriculum of secondary and academic and professional orientation.
9. Plans and programs to develop in education	9.1. The plan of academic orientation and professional (POAP) in the secondary education in the valid legislation. 9.2. The plan of action *titorial (PAT) in the current secondary education. 9.3. The plan of attention to the diversity (PAD) 9.4. Plan of *convivencia in the centre (PC)

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lecturing	3	12	15
Problem solving	4	10	14
Case studies	3	6	9
Mentored work	2	16	18
Debate	2	2	4
Presentation	3	10	13
Essay	2	16	18

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies	
	Description
Lecturing	Exhibition by part of the professor of the contained envelope to subject object of study, theoretical bases and/or guidelines of one work, exercise or project to develop pole *estudantado. It results fundamental that the explanations serve to help to comprise in legal and conceptual terms the institutional model of educational orientation and professional that finds valid in the Autonomous Community of Galicia.
Problem solving	Activity in the that formulate problems and/or exercises related with the subject. The student owes to develop the suitable or correct solutions by means of procedures of transformation of the available information and the interpretation of the resulted. It Will employ how supplement of the lesson *maxistral. The problems that can proposed are those that usually present him to the departments of orientation of the centres with stages of education. Secondary
Case studies	Analysis of a done or real problem related with the orientation *psicopedagógica with the aim to know it, interpreted, resolved, generate hypothesis, contrast data, *reflexionar, complete knowledges, diagnosed and trained in alternative procedures of solution. It supposes the application of the theoretical and legal concepts that impart in the subject.
Mentored work	Manufacture of one document on orientation *psicopedagógica or preparation of investigations, memories, essays, summaries of readings, *videos, etc. *Constiúe An autonomous activity of the student that includes the research and collected of information, reading and handle of bibliography, editorial and exhibition of the resulted and that explains with the help and *oseguemento of the teaching staff. *Constiúe An important element stop the evaluation of the students and, together with the his exhibition, possesses an important weight in the his qualification
Debate	Open talk go in a group of students. It can centered in one fear of the contained of the subject, in the analysis of one marry, in the resulted of one project, exercise or problem developed previously in a session *maxistral...
Presentation	Exhibition by part of the students in front of it teaching and/or a group of students of one fear on contents of the subject or of the resulted of one work, problem, exercise, project or study of case, usually *tutelados pole teaching staff. Can be carried out of individual way or in group and together with the manufacture and result of the work as such possesses an important weight in the qualification of the students.

Personalized assistance

Methodologies	Description
Problem solving	In the kinds and in the hours of *titoría
Case studies	In the kinds and in the hours of *titoría
Mentored work	In the sessions of *titoría to the effect
Debate	Open talk go in a group of students. It can centered in one fear of the contained of the subject, in the analysis of one marry, in the resulted of one project, exercise or problem developed previously in a session *maxistral...
Tests	Description
Essay	In the kinds and in the hours of *titoría

Assessment

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Problem solving	Proof in the that the student owes to solve a series of problems and/or exercises in a time/conditions established/put them it professor. Of this way, the student owes to apply the knowledges that purchased.	20	B3 B11 B13	C7 C31	D1
Mentored work	The student will elaborate any program that can applied in the Primary Education and/or secondary.	30	B11	C9 C23 C25 C31	D3
Presentation	Exhibition by part of the students in front of it teaching and/or a group of students of one fear on contents of the subject or of the resulted of one work, exercise, project... Can be carried out of individual way or in group.	10	B13 B14		D1 D3
Essay	Realize a plan of academic orientation and professional taking into account the principles of the orientation, the theoretical models, of intervention and institutional valid stop an educational centre that indicate the professor of the subject.	40	B3 B13	C7 C9	

Other comments on the Evaluation

---

1. The one who did not accredit the *travÃ©s of the half exposed to *adquisiciÃ©n and development of the competitions enumerated in the present document *haberÃ© to subject the a back proof of *avaliaciÃ©n, with questions of short and long answer (*vÃ©xase points 2 and 3), this proof *terÃ© a weight of a 40% in the note. *DeberÃ© *tamÃ©n Present the corresponding works: IT) *elaboraciÃ©n *dalgÃ©n plans that can apply in And. Primary and/or Secondary, *terÃ© a weight of a 30% of the note. *B) Realize a Plan of *OrientaciÃ©n *AcadÃ©cat and Professional stop the stage that indicate the professor, *terÃ© a weight of a 30% in the note.

2. *AvaliaciÃ©n Global: The assistance *Ã© mandatory, pole that the one who loss *mÃ©is of a 20% *deberÃ© realize an examination with questions of short and long answer, questions of *desarrollo envelope the contents of the subject, that *xulgarÃ© consistent to the criteria of attainment of the competitions and objective of the same, this proof *terÃ© a weight of a 40% in the note. *Asemade *deberÃ© Deliver the works that mandate him the professor to evaluate the competitions that can not be evaluated by means of proof written of examination, these works *serÃ©n: IT) *elaboraciÃ©n *dalgÃ©n plans indicated pole professor that can carry out in And. Primary and/or Secondary, *terÃ© a weight of a 30% of the note. *B) Realize a Plan of *OrientaciÃ©n *AcadÃ©cat and Professional stop the stage or stages that indicate him the professor, *terÃ© a weight of a 30% in the note.

3. The proof *terÃ© place in the dates and hours that point out by the *direcciÃ©n of the *mestrado.

Sources of information

Basic Bibliography

CIDE, **OrientaciÃ©n educativa, fundamentos teÃ³ricos, modelos institucionales y nuevas perspectivas**, 1, Ministerio de EducaciÃ³n, PolÃ­tica Social y, 2009

Sobrado, L. y Ocampo, C., **EvaluaciÃ³n psicopedagÃ³gica y orientaciÃ³n educativa**, 3, Estel, 2000

Xunta de Galicia, **OrientaciÃ³n escolar e acciÃ³n tutorial en Galicia**, 1, Xunta de Galicia. ConsellerÃ­a de EducaciÃ³n e Orden, 2004

Complementary Bibliography

Graña, V., **Manual lexislativo do ensino non universitario galego**, 3, V. Graña editor, 2014

Sobrado, L., FernÃ¡ndez, E. y Rodicio, M. L. (coords.), **OrientaciÃ³n Educativa. Nuevas tendencias**, 1, Biblioteca Nueva, 2012

Recommendations

Subjects that continue the syllabus

Internships/O02M066V06301

Final Year Dissertation/O02M066V06401

Subjects that it is recommended to have taken before

Diagnosis and Development of Curricular Competence/O02M066V06106

Curriculum Design and the Organisation of Educational Centers/O02M066V06103

Guidance and Tutorial Function/O02M066V06101

IDENTIFYING DATA**Diagnóstico e Evolución da Competencia Curricular**

Subject	Diagnóstico e Evolución da Competencia Curricular			
Code	O02M066V06106			
Study programme	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Ourense): Orientación			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	4	Mandatory	1	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Rodríguez Rodríguez, Juan Luís			
Lecturers	Rodríguez Rodríguez, Juan Luís Sierra Martínez, Silvia			
E-mail	juanluisrr@uvigo.es			
Web	http://http://mpe.uvigo.es/index.php?lang=es			
General description	A través desta materia preténdese aproximar ao alumno aos modelos curriculares baseados en competencias, reflexionando sobre os cambios que se foron producindo nos sistemas educativos en torno ao enfoque de competencias. Desde este marco, analizarase a importancia da incorporación das competencias ao deseño curricular e a necesidade de adoptar diferentes estratexias para abordar o diagnóstico e a avaliación da competencia curricular nos centros educativos.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
B13	Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino
C1	Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións.
C2	Comprender o desenvolvemento da personalidade destes estudantes e as posibles disfuncións que afectan a aprendizaxe.
C3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.
C4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.
C9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.
C10	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.
C11	Coñecer a evolución histórica da familia, os seus diferentes tipos e a incidencia do contexto familiar na educación.
D1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
Determinar a natureza e sentido do diagnóstico e a avaliación en educación	C1 C4 C10
Definir as principais variables do diagnóstico e a avaliación en educación	B13 C1 C2 C11

Precisar e utilizar axeitadamente a metodoloxía do coñecemento diagnóstico e avaliador en educación	B13 C1 C3 C4 C9 C10 C11 D1
Identificar e valorar os condicionantes da calidade diagnóstica	C3
Determinar as características, aportacións e limitacións dos diferentes recursos do diagnóstico en educación, así como as diferentes técnicas e modelos de avaliación	C1 C3 C4 D1
Utilizar axeitadamente os principais recursos do diagnóstico en educación en ámbitos de desenvolvemento cognitivo, social, emocional e curricular.	B13 C1 C3 C4 C10 C11 D1
Realizar estudos diagnósticos e avaliacións de calidade, así como os informes correspondentes	B13 C1 C2 C4 C11 D1

Contidos

Topic	
Modelos e procesos de diagnóstico en escenarios orientadores	Métodos técnicas e instrumentos do diagnóstico Exploración de necesidades de Orientación e análise de variables persoais, situacionais e interactivas. Análise diagnóstica para a toma de decisións, paio e seguimento da Orientación
Avaliación da capacidade intelectual, das aptitudes básicas e doutras características persoais relacionadas cos procesos de ensino-aprendizaxe	Probas psicométricas
Avaliación das dificultades de aprendizaxe	Competencia lectora Automatización lectora Calidade de letra. Ortografía Dislexia: detección e pautas Competencia escrita Dificultades de aprendizaxe en matemáticas Correlatos socioemocionais das dificultades de aprendizaxe
Os informes diagnósticos	Elaboración e valoración nos procesos e logros educativos. Elaboración de informes psicoeducativos
Avaliación da competencia curricular	Probas estandarizadas Probas de elaboración propia

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	5	20	25
Traballo tutelado	5	20	25
Seminario	2.5	10	12.5
Aprendizaxe baseado en proxectos	2.5	10	12.5
Resolución de problemas de forma autónoma	2.5	10	12.5
Cartafol/dossier	2.5	10	12.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Traballo tutelado	Resolveranse exercicios na aula baixo a dirección do profesor. Desenvolveranse análises críticas. Lectura de textos. Elaboración de informes. Obradoiros e estudo de casos a través de técnicas grupales participativas.
Seminario	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Comprende a resolución de exercicios, traballos e debates sobre estes así como a súa exposición. Realízanse simulacións e análise crítico de materiais. Analízanse diferentes actividades e recursos de avaliación.
Resolución de problemas de forma autónoma	Documentación dos traballos realizados. Preparación das avaliacións

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados e o docente guía o proceso de resolución dos casos.
Resolución de problemas de forma autónoma	O alumando resolve problemas de avaliación de forma autónoma e o docente guía na súa solución.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Aprendizaxe baseado en proxectos	Elaboración de proxectos que dan respostas a vida real. Debates Exposición dos traballos	30	B13	C1 C2 C3 C4 C9 C10 C11	D1
Resolución de problemas de forma autónoma	Deseño e execución dos pasos de diferentes procesos de resolución de problemas na avaliación psicopedagóxica e curricular.	30	B13	C1 C3 C4 C9 C10 C11	D1
Cartafol/dossier	Presentación das actividades e proxectos realizados durante a materia. Valórase a estrutura, actualización documental e entrega en prazo.	40	B13	C1 C2 C3 C4 C9 C10 C11	D1

Other comments on the Evaluation

Existen dúas modalidades de avaliación: Contínua e Global.

Para a **avaliación contínua** esíxese a todo o alumnado unha asistencia presencial dun mínimo do 80% das sesións (admisible a falta do 20% das horas) ademais da realización e entrega de tarefas ponderables.

Os prazos de entrega das actividades, traballos, etc. serán comunicados o primeiro día de clase coa presentación do programa da materia. É necesario respetalos estrictamente para ser cualificados na avaliación continua.

Para a **avaliación Global** o alumnado non asistente realizará unha proba escrita (data marcada no calendario do mestrado para exames oficiais) sobre todos os contidos traballados. Esta proba estará baseada na rigurosidade e profundización dos coñecimentos e competencias acadadas polos alumnos/as na materia. Constará de catro preguntas teórico-prácticas a desenvolver e terá una ponderación de 10 puntos (100% de la nota final).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Santana Vega, L. E., **Orientación educativa e intervención psicopedagógica**, 9788436833713, 4, Pirámide, 2015

Ayala Flores, C.L., **Evaluación e informes psicopedagógicos**, 9788478693689, 1, CEPE, 2001

CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA, **DECRETO 120/1998, do 23 de abril, polo que se regula a orientación educativa e profesional na Comunidade Autónoma de Galicia.**,

https://www.xunta.gal/dog/Publicados/1998/19980427/AnuncioB71A_gl.html, Xunta, 1998

CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA, **ORDE do 24 de xullo de 1998 pola que se establece a organización e funcionamento da orientación educativa e profesional na Comunidade Autónoma de Galicia regulada polo Decreto 120/1998**, https://www.xunta.gal/dog/Publicados/1998/19980731/Anuncio960E_es.html, Xunta, 1998

CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA, **ORDE do 8 de setembro de 2021 pola que se desenvolve o Decreto 229/2011**, https://www.edu.xunta.gal/portal/sites/web/files/anunciog0598-211021-0005_gl.pdf, Xunta, 2021

Complementary Bibliography

Bellver Cebria, V. R., **Instrumentos para la evaluación psicopedagógica y psicológica en el marco escolar**, 9788479866068, 1, Promolibro, 2006

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

A Atención á Diversidade e a súa Intervención/O02M066V06252

Orientación Base Legal, Composición, Planes e Programas/O02M066V06105

IDENTIFYING DATA**A Innovación e a Investigaición Educativa como Factores para a Mellora e o Asesoramento Escolar**

Subject	A Innovación e a Investigaición Educativa como Factores para a Mellora e o Asesoramento Escolar			
Code	O02M066V06107			
Study programme	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Ourense): Orientación			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	1	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Ricoy Lorenzo, María Carmen			
Lecturers	Ricoy Lorenzo, María Carmen			
E-mail	cricoy@uvigo.es			
Web	http://http://mpe.uvigo.es/index.php?lang=es			
General description	El desarrollo de competencias y contenidos a través de esta materia tienen principalmente la finalidad de posibilitar la mejora de la calidad del asesoramiento prestado por el orientador/a al alumnado de secundaria y su apoyo al profesorado de las distintas disciplinas curriculares. Todo ello, con el objeto de optimizar la atención persoaliza y grupal al alumnado y de promover la innovación didáctica y los procesos de indagación y análisis sistemático que incentiven la renovación pedagógica en los centros.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
B3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
B4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.
B12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación
B16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.
B17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.
C7	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de información, titoría e orientación académica e profesional.
C9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.
C12	Adquirir habilidades sociais na relación e orientación familiar.
C13	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de educación no respecto e valor da diversidade lingüística e as súas implicacións educativas.
C14	Coñecer o valor formativo e cultural das materias correspondentes á especialización.
D1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
D2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.
D3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarios

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
------------------------------------	-------------------------------

Planificar, desenvolver e avaliar procesos de orientación educativa, tanto individualmente como en colaboración con outros compañeiros-as.	B3 B12 B16 C7 D1 D3
Ser capaz de buscar información en diversos soportes e de transformala para aplicala aos procesos de orientación e ensino, así como de comunicala.	B4 B17 C7 C13 C14 D1 D2
Ser capaz de avaliar, indagar e de promover a innovación relativa o departamento de orientación e difundilas na comunidade educativa e entre outros profesionais da educación.	B12 C7 C9 D1 D3
Ser capaz de traballar en equipo implicandose en cuestións relativas a orientación educativa.	B16 C14 D3
Ser capaz de identificar, analizar e deseñar boas prácticas de orientación.	B3 B12 C14 D1 D2
Identificar situacións problemáticas relativas ó proceso de aprendizaxe do alumnado e de propoñer alternativas ou solucións.	B3 B4 C13 D2 D3
Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas de investigación e avaliación en procesos de orientación educativa e familiar.	B12 C12 D1
Ser capaz de utilizar bibliografía e ferramentas dixitais para a procura e almacenamento de recursos bibliográficos, de diagnóstico e estratexías didácticas.	B17 C7 D1 D2

Contidos

Topic	
Innovación educativa e desenvolvemento profesional.	<ul style="list-style-type: none"> - Marco teórico, profesional e legal da innovación educativa - Pautas para a elaboración dos proxectos de innovación educativa - O rol do orientador Na análise das prácticas educativas Na formación continua do profesorado Na liderazgo educativo - Coñecemento de innovacións relevantes e actuais no ámbito da orientación
A investigación educativa	<ul style="list-style-type: none"> - Modalidades principais da investigación educativa. - A investigación-acción como instrumento de formación contínua e desenvolvemento profesional do docente - Deseño de proxectos de investigación - Instrumentos de recollida de datos e avaliación: tipos e características técnicas. - Técnicas de análise en investigación e avaliación educativa. - Coñecemento de investigacións relevantes no ámbito da orientación
As TICs como instrumento de apoio á orientación, innovación e investigación educativa	<ul style="list-style-type: none"> - As TIC e o desenvolvemento da investigación educativa para orientar e mellorar o proceso de ensino-aprendizaxe. - O uso de bases de datos como apoio á investigación e á innovación educativa. - Como citar e elaborar as referencias bibliográficas dos documentos científicos de tipo educativo, lexislación, informes, etc. en soporte impreso e electrónico. - Ferramentas Web para a comunicación a colaboración e/ou o traballo en equipo. - Aplicacións telemáticas e recursos web para a orientación. - Coñecemento de portais de orientación europeos.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	8	25	33
Resolución de problemas de forma autónoma	9	20	29
Prácticas con apoio das TIC	10	40	50
Aprendizaxe colaborativa	3	10	13
Cartafol/dossier	0	25	25

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se resolverán diferentes situacións problemáticas relacionadas coa materia. O alumno/a aplicará procedementos para a transformación e interpretación da información. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Prácticas con apoio das TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas, e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo, desenvolvidas con recursos dixitais.
Aprendizaxe colaborativa	Para o traballo a realizar partírase, no posible, da organización en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballe de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa aprendizaxe.
Cartafol/dossier	Recopilación sobre o traballo realizado pola/o estudante coa finalidade de amosar o seu progreso e logros. O cartafol debe incluír a actividade principal desenvolta polo alumno/a, coas evidencias, a análise e a autorreflexión pertinente.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Prácticas con apoio das TIC	Atención personalizada ao alumnado a través de: asesoramento de modo presencial na aula; a través do teléfono; vía correo electrónico; Teleformación coa plataforma Faitic; etc.
Aprendizaxe colaborativa	Propiciarase unha organización do traballo en pequenos grupos, no posible, mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballe de forma coordinada para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa aprendizaxe. Para elo, motivarase ou apoiarase ao alumnado para combinar e alternar nas diversas prácticas o emprego de estratexias colaborativas, entre outras.

Avaliación						
	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Resolución de problemas de forma autónoma	Valoración relativa a participación activa nas tarefas realizadas na aula e ao nivel acadado. Ata 2,5 puntos sobre 10.	25	B4 B12	C7 C12 C13 C14	D1 D2	
Prácticas con apoio das TIC	Valoración de deseños, de técnicas e recursos confeccionados. Ata 4 punto sobre 10.	40	B12	C9	D1 D2 D3	
Aprendizaxe colaborativa	O alumnado desenvolverá en grupo diferentes exercicios, prácticas, problemáticas ou estudos de caso para aprofundar ou ampliar os contidos teórico-prácticos da materia. Para a calificación terase en conta a fundamentación na que se apoia o desenvolvemento, a capacidade crítica, emprego de estratexias colaborativas e a proxección práctica amosada desde o oportuno razoamento. Ata 1,5 puntos sobre 10.	15	B4 B16	C7 C9	D1 D2 D3	
Cartafol/dossier	Valoración da organización de evidencias e da realización dun informe escrito que poña de manifesto a actividade desenvolta. Ata 2 puntos sobre 10.	20	B3 B4 B17	C7	D2	

Other comments on the Evaluation

OBSERVACIÓNS

O estudantado que non supere a materia por avaliación continua deber realizar un exame escrito que recolla os contidos fundamentais da materia, cunha valoración de ata 7 puntos (sendo necesario acadar un mínimo de 3,5 pto para computalos cos obtido no traballo). Terá que levar a cabo un traballo que concretará e orientará a profesora, cunha

valoración de ata 3 puntos (sendo necesario acadar un mínimo de 1,5 pto para computalos cos obtido no exame). Polo tanto, para superar a materia na avaliación final é obrigatorio ter presentado, tanto o traballo, coma acudir ao exame nas datas sinaladas para cada parte e obter, alomenos, a mínima puntuación anteriormente sinalada. A data do exame será a oficial e a da entrega do traballo unha semana antes da anterior e anunciarase na plataforma de teledocencia empregada.

Os prazos das entregas das actividades, traballos, etc. serán comunicados polo profesorado na clase e/ou na plataforma de teledocencia empregada na materia e é necesario cumprilos para ser cualificados na avaliación continua ou final.

Máis información sobre o proceso de avaliación así como sobre o tipo de exame, as orientacións para a realización do traballo, data de entrega, etc. será facilitada baixo demanda do alumnado que o precise, ao non poder superar a materia por avaliación contiuua.

Na web do mestrado poden consultarse as datas do exame oficial, lugares, horas, etc: <http://mpe.uvigo.es/gl/>

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

OUTRAS OBSERVACIÓNS:

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Dawn, M., **Métodos visuales, narrativos y creativos en investigación cualitativa**, Narcea, 2017

Gallego Ortega, J. L. & Rodríguez Fuentes, A., **La alteridad en educación. Teoría e investigación**, Pirámide, 2016

Pérez-Fuentes, M. C., **Innovación docente e investigación en educación y Ciencias Sociales.**, Dykinson, 2019

Ricoy, M.C., **La construcción de los instrumentos de recogida de información en la investigación educativa**, 14, 29-46, Guadalbullón, 2009

Velaz-de-Medrano, C., Blanco-Blanco., A. & Manzano-Soto, N., **Cobertura de necesidades de orientación y tutoría en la Educación Obligatoria: estudio en nueve comunidades autónoma**, N° extr., 138-173, Revista de Educación, 2012

Complementary Bibliography

Amber, D. & Martos, M. A., **Ámbitos y funciones de los orientadores para la mejora educativa en secundaria en con textos retantes. Una mirada cruzada entre orientadores y directivos**, 21(4), 419-437, Profesorado, 2017

Hernández-Rivero, V. & Mederos-Santana, Y., **Papel del orientador/a educativo como asesor/a: funciones y estrategias de apoyo.**, 29(1), 40-57, REOP, 2018

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

A Convivencia nos Centros de Secundaria e o Traballo dende Departamento de Orientación/O02M066V06253

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Diagnóstico e Evolución da Competencia Curricular/O02M066V06106

Subjects that it is recommended to have taken before

Desenvolvemento Psicolóxico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/O02M066V06102

Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/O02M066V06103

Orientación e Función Titorial/O02M066V06101

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**A Atención á Diversidade e a súa Intervención**

Subject	A Atención á Diversidade e a súa Intervención			
Code	O02M066V06252			
Study programme	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Ourense): Orientación			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	4	Mandatory	1	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department				
Coordinator	Iglesias Sarmiento, Valentín			
Lecturers	Iglesias Sarmiento, Valentín			
E-mail	visarmiento@uvigo.es			
Web				
General description	A realidade actual do sistema educativo implica a necesidade de atender e educar na diversidade, contribuíndo desde a equidade ao desenvolvemento de todos os estudantes, incluídos os que presentan dificultades na aprendizaxe derivadas de necesidades específicas de apoio educativo. Esta materia está pensada para axudar aos profesionais do ensino a identificar as principais necesidades educativas do alumnado e a desenvolver intervencións psicoeducativas co obxectivo de mellorar a súa calidade de vida.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
B1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.
B6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.
C1	Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións.
C2	Comprender o desenvolvemento da personalidade destes estudantes e as posibles disfuncións que afectan a aprendizaxe.
C4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.
C9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.
D1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
Coñecer os procesos e recursos para a prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia, os procesos de avaliación e de orientación académica e profesional	B1 C1 C2 C9 D1
Utilizar os principios da educación inclusiva como eixo para o desenvolvemento da acción orientadora.	B6 C4 C9 D1
Desenvolver e aplicar metodoloxías didácticas que favorezan a atención á diversidade do alumnado, adaptando a acción educativa ás súas diferentes características persoais e colectivas.	B6 C1 C4 D1

Adquirir as habilidades necesarias para identificar as necesidades educativas do alumnado e deseñar estratexias de intervención.	C1 C4 C9
--	----------------

Contidos	
Topic	
Atención ás Necesidades Específicas de Apoio Educativo	-NEE, alumnado estranxeiro, alumnado superdotado. Atención hospitalaria. -Adaptacións do currículo. Diversificación curricular. PCPI. Programas de mellora do rendemento. Formación Profesional Básica. Apoio e reforzo educativo. Agrupamentos flexibles, desdobres e agrupación de materias en ámbitos. Flexibilización para alumnado de altas capacidades. Programas de inmersión lingüística para emigrantes. Fontes de diversidade
Trastornos e dificultades no desenvolvemento e na aprendizaxe	-Consideracións xerais. -Trastornos psíquicos, físicos e sensoriais: características e repercusións na aprendizaxe. -Dificultades no desenvolvemento e na aprendizaxe: psicomotrices, cognitivas, da fala e a linguaxe, socioafectivas e condutuais. -Problemáticas socioculturais actuais e a súa repercusión na aprendizaxe.
-Propostas de atención á diversidade	-A educación inclusiva. -Intervención psicoeducativa pensada dende unha concepción inclusiva da educación para dar resposta á diversidade do alumnado.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	10	0	10
Traballo tutelado	7	40	47
Foros de discusión	2	10	12
Resolución de problemas de forma autónoma	1	30	31

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Lección maxistral	Actividades expositivas do profesor acerca dos contidos básicos da materia.
Traballo tutelado	Resolución de exercicios na aula. Desenvolvemento de análises críticas. Elaboración de Informes. Talleres. Estudos de casos.
Foros de discusión	Resolución de dúbidas. Consultas e seguimento de traballos. Debates. Análise crítico de materiais.
Resolución de problemas de forma autónoma	Elaboración dun proxecto vinculado á atención á diversidade na aula

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Traballo tutelado	Realización de traballos en pequenos grupos tutelados polo profesor
Resolución de problemas de forma autónoma	Desenvolvemento dun proxecto realizado polo alumno/a de forma individual
Foros de discusión	Participación e contribución do alumno/a ás dinámicas plantexadas.

Avaliación					
	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Traballo tutelado	Tarefas realizadas en pequenos grupos	40	B6	C1 C2 C4	D1
Foros de discusión	Contribución do alumno/a ás dinámicas da materia	20	B1	C1	D1
Resolución de problemas de forma autónoma	Desenvolvemento autónomo do proxecto	40	B1 B6	C1 C4 C9	D1

Other comments on the Evaluation

Para superar a materia é necesario ter aprobadas todas as actividades propostas e asistir a un mínimo dun 80% das sesións. No caso de non superar a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na

convocatoria de xullo.

O alumnado que non siga a avaliación continua deberá realizar as mesmas tarefas que o alumnado presencial.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Alegre, J.R. & Pérez, M., **Guía práctica de los trastornos del lenguaje: descripción e intervención**, Lebón, 2008

Bassedas, E., **Alumnado con discapacidad intelectual y retraso del desarrollo**, Graó, 2010

Cabrerizo, J. & Rubio, M.J., **Atención a la diversidad**, Pearson, 2007

Jiménez, J.E., **Modelo de respuesta a la intervención**, Pirámide, 2019

Lou, M.A., **Atención a las necesidades educativas específicas en Educación Secundaria**, Pirámide, 2011

Martín, E. & Mauri, T., **Orientación Educativa. Atención a la diversidad y educación inclusiva**, Graó, 2011

Santana, L., **Educación en secundaria**, Wolters Kluwer, 2013

Complementary Bibliography

Aierbe-Barnadiaran, A., **Intervención psicopedagógica en los trastornos del desarrollo**, Aljibe, 2005

Botías, A., Higuera, A.M. & Sánchez, **Necesidades Educativas Especiales: planteamientos prácticos**, Wolters Kluwer, 2011

Elices, J.A., **Alumnos con altas capacidades intelectuales: características, evaluación y respuesta educativa**, CEPE, 2013

García, J.M., Pérez, J. e Berruete, P., **Discapacidad intelectual. Desarrollo, comunicación e intervención**, CEPE, 2002

Gil de Gómez, J., **Discapacidad sensorial: sordera, ceguera y sordoceguera**, Sanz y Torres, 2010

Hortal, C., **Alumnado con trastorno del espectro autista**, Graó, 2011

Latorre, A. & Bisetto, D., **Trastornos del desarrollo motor**, Pirámide, 2009

Mesibov, G. & Howley, M., **El acceso al currículo por alumnos con Trastornos del Espectro del Autismo**, Autismo Ávila, 2010

Miranda, A., **Manual práctico de TDAH**, Síntesis, 2011

Recomendacións

Other comments

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

IDENTIFYING DATA**A Convivencia nos Centros de Secundaria e o Traballo dende Departamento de Orientación**

Subject	A Convivencia nos Centros de Secundaria e o Traballo dende Departamento de Orientación			
Code	O02M066V06253			
Study programme	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Ourense): Orientación			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	4	Mandatory	1	2c
Teaching language	Galego			
Department				
Coordinator	Barreira Arias, Alberto José			
Lecturers	Barreira Arias, Alberto José			
E-mail	abarreira@uvigo.es			
Web				

General description A materia □ A convivencia nos centros de secundaria e o traballo desde o departamento de orientación□, está integrada no módulo específico do Máster Universitario para o Profesorado de Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas.

O contido desta materia pretende ser unha ferramenta eficaz, práctica e operativa para o estudante □futuro docente- ó tratar de responder a retos trascendentes que se dan habitualmente nos centros educativos e nas propias aulas. Dada a complexidade que se produce sobre a convivencia escolar é preciso dotar de recursos e asesorar aos docentes e demais persoal da comunidade educativa.

O incremento dos problemas de conduta nas aulas, a detección de situacións de acoso e o deterioro do clima educativo nos centros escolares promoveu, nos últimos anos, unha importante corrente de traballo para a mellora da convivencia nos mesmos.

Trataremos de formar nos fundamentos teóricos, legais e nos plans de actuación para a mellora da convivencia e a aprendizaxe escolar de cada comunidade e o coñecemento e formación para o desenvolvemento de propostas de intervención aplicadas a: mellora do sistema disciplinario (coa formación de equipos de mediación e tratamento de conflitos), xestión dos problemas da aula, optimización do proceso de ensino-aprendizaxe (a través da Aprendizaxe Cooperativa) e intervención individual (con actuacións específicas para situacións de acoso e victimización). Pretendemos que esta aprendizaxe potencie unha actitude colaborativa no ámbito da convivencia.

Levarase a cabo un enfoque preventivo e promotor dun clima escolar enriquecedor e estimulante que facilite a adquisición de competencias e habilidades e a educación en valores.

Esta asignatura pretende facilitar a reflexión e análise crítica sobre os procesos de interacción e convivencia na aula así como a aprendizaxe de técnicas e ferramentas de intervención psicosocial e tutorial para o futuro docente.

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
B7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.
B8	Adquirir estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por se mesmo e con outros e desenvolver habilidades de pensamento e de decisión que faciliten a autonomía, a confianza e iniciativas persoais.
B9	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar a aprendizaxe e a convivencia na aula e abordar problemas de disciplina e resolución de conflitos
B10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.
B15	Informar e asesorar ás familias achega do proceso de ensino e aprendizaxe e sobre a orientación persoal, académica e profesional dos seus fillos.

C1	Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións.
C5	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro, abordar e resolver posibles problemas.
C8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.
C9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.
C10	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.
C11	Coñecer a evolución histórica da familia, os seus diferentes tipos e a incidencia do contexto familiar na educación.
C12	Adquirir habilidades sociais na relación e orientación familiar.
C21	Fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e poña en valor as achegas dos estudantes.
C28	Adquirir experiencia na planificación, na docencia e na avaliación das materias correspondentes á especialización.
C30	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
D1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
D3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe favorecedores da convivencia escolar	B7 C9 C10 C30 D1 D3
Informar e asesorar ás familias sobre diversas técnicas e estratexias favorecedoras da convivencia e da resolución pacífica de conflitos	B15 C12 D1
Coñecer as características dos estudantes, así como os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro que permitan a identificación e reflexión crítica sobre as situacións conflitivas, e a súa resolución.	B9 C1 C5 D1 D3
Coñecer e analizar diversos plans e proxectos relacionados coa convivencia escolar que forman parte do proxecto educativo de centro, participando na súa definición e desenvolvemento.	B8 B9 C9 D1
Adquirir experiencia na planificación, desenvolvemento e avaliación de programas para a mellora da convivencia escolar.	B8 B9 B10 C28 D3
Adquirir e poñer en práctica diversas estratexias e habilidades que permitan unha intervención axeitada para a resolución de problemas de convivencia no contexto escolar: habilidades de pensamento e de decisión, habilidades sociais, dinámica de grupos, xestión democrática de normas, aprendizaxe cooperativo, mediación, negociación, educación emocional, educación en valores, etc	B7 B8 B9 B10 B15 C8 C12 C30 D1
Coñecer as características das familias e comprender a súa función educadora na adquisición de competencias e aprendizaxes para a resolución pacífica de situacións conflitivas	B15 C10 C11 D1 D3
Deseñar e realizar actividades formais e non formais que favorezan a aprendizaxe e as aportacións dos estudantes, nun bó clima escolar.	B7 B8 B9 B10 B15 C21 D3

Contidos

Topic

- 1.-Educación para a convivencia e a igualdade.
- 2.-Análise da convivencia e a resolución de conflitos
- 3.-Problemas de adaptación e convivencia escolar: Marxinación, absentismo, rexeitamento, inadaptación, violencia e acoso escolar, inmigración e interculturalidade,etc.
- 4.-Dinámica do grupo clase
- 5.-Socialización e educación.
- 6.-As relacións sociais no grupo clase, conduta prosocial e habilidades sociais.
- 7.- Competencia emocional e social
- 8.-O traballo cooperativo e a interacción social. Técnicas de análises e dinamización grupal.
- 9.-O papel da familia en educación. Colaboración coas familias de Educación secundaria.
- 10.-Relación con outras institucións: servizos de saúde, servizos sociais.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballo tutelado	5	10	15
Presentación	2	4	6
Foros de discusión	0	5	5
Lección maxistral	10	20	30
Seminario	2	0	2
Actividades introductorias	1	0	1
Traballo	0	41	41

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo demaneira individual ou en grupo.
Foros de discusión	Actividade desenvolvida nun medio virtual na que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricase/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	Os traballos tutelados, reforzaranse cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe.
Seminario	O Seminario reforzase cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe.
Tests	Description
Traballo	O traballo rreforzase cunha atención personalizada, individual ou en pequeno grupo, coa finalidade de atender as necesidades, dúbidas e consultas do alumnado relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe.

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.	30	C5 D1 C8 D3 C9 C10 C11 C12 C21 C28 C30
Presentación Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	20	C5 D1 C8 D3 C9 C10 C11 C12 C21 C28 C30
Foros de discusión Actividade desenvolvida nun medio virtual na que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional.	10	C5 D1 C8 D3 C9 C10 C11 C12 C21 C28 C30
Traballo O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	40	C5 D1 C8 D3 C9 C10 C11 C12 C21 C28 C30

Other comments on the Evaluation

-MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTÍNUA As probas de avaliación continua, tanto presenciais como telemáticas, realizaránse sempre dentro do horario asignado ás aulas lectivas da materia. Para acadar unha avaliación continua positiva, dada a modalidade de ensino presencial do Master, esíxese a todo o alumnado unha asistencia presencial dun mínimo do 80% das sesións (admisible a falta do 20% das horas) ademais darealización e entrega de tarefas ponderables.Os prazos de entrega das actividades, traballos, etc. serán comunicados na clase no momento oportuno. É necesario respetalos estrictamente para ser cualificados na avaliación continua.De non ter superada a avaliación continua, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª,considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

MODALIDADE DE AVALIACIÓN GLOBAL elección da modalidade de avaliación global suporá a renuncia á avaliación continua. O alumnado non asistente deberá contactar a inicio de curso co docente da materia e optarán por unha avaliación global. Aquel alumnado que non cumpra o requisito de asistencia mínima (en torno ó 80% das clases) pasará a ser considerado alumnado non asistente, optando por unha avaliación global.O alumnado que opte por esta modalidade, poderá presentarse a unha proba escrita (data marcada no calendario do mestrado para exames oficiais)sobre todos os contidos traballados. Esta proba estará baseada na rigurosidade e profundización dos coñecementos e competencias acadadas polos alumnos/as na materia e terá una ponderación de 10 puntos (100% da nota final).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Aguado, M.J., **Prevención de la violencia y lucha contra la exclusión social desde la adolescencia**, Injuve, 2004
Aguado, M.J., **Del acoso escolar a la cooperación en las aulas**, Pearson, 2006
Ainscow, M., **Hacia las escuelas eficaces para todos**, Narcea, 2001
Alcántara, J.A., **Cómo educar la autoestima**, CEAC, 1995

- Alonso Tapia, J., **Motivar para el aprendizaje**, Edebé, 1997
- Armas, M., **Prevención e intervención ante problemas de conducta**, Wolters Kluwer, 2007
- Avilés, J.M., **Bullyng: El maltrato entre iguales. Agresores, víctimas y testigos en la escuela**, Amarú, 2006
- Beane, A., **Bullyng.Aulas libres de acoso**, Graó, 2006
- Bisquerra, R., **Educación emocional y bienestar**, Cisspraxis, 2005
- Boqué, C., **Tiempo de mediación. Taller de formación de mediadores en el ámbito educativo**, CEAC, 2005
- Calvo Rodríguez, A., **Problemas de convivencia en los centros educativos**, EOS, 2003
- Casamayor, G (Coord.), **Cómo dar respuesta a los conflictos. La disciplina en la enseñanza secundaria**, Graó, 1998
- Cava, M.J. y Musitu, G., **La potenciación de la autoestima en la escuela**, Paidós, 2000
- Cava, M.J. y Musitu, G., **La convivencia en la escuela**, Paidós, 2002
- Consellería de educación, **Plan de convivencia do centro**, Xunta de Galicia, 2007
- Consellería de Educación, **Protocolo xeral de prevención, detección e tratamento do acoso escolar e ciberacoso**, Xunta de Galicia, 2013
- Fernández, I., **Prevención de la violencia y resolución de conflictos. El clima escolar como factor de calidad**, Narcea, 1998
- Fernández, I., **Guía para la convivencia en el aula**, Cisspraxis, 2001
- Fiorenza, A., **Niños y adolescentes difíciles**, RBA-Integral, 2003
- Franco, V., **La autoestima del profesorado**, PPC, 2002
- Gallego, D. y Gallego, M.J., **Educación de la inteligencia emocional en el aula**, PPC, 2004
- Gentil, C. y Laa, V., **La astucia social**, Alianza, 2000
- Gotzens, C., **La disciplina escolar**, ICE-HORSORI, 1997
- Jares, J., **Pedagogía de la convivencia**, Graó, 2006
- Machargo Salvador, J., **Programa de actividades para el desarrollo de la autoestima**, Escuela Española (Ed. Secundaria y Bachillerato), 1997
- Martínez, M. y Tey, A.(coord.), **La convivencia en los centros de secundaria. Estrategias para abordar el conflicto**, Desclee, 2003
- Moraleda, M., **Educación en competencia social**, CCS, 1999
- Moreno, J.C. y Luengo, F. (Coord.), **Construir ciudadanía y prevenir conflictos**, Wolters Kluwer, 2007
- Nardone, N., Giannotti, E. y Rocchi, R., **Modelos de familia. Conocer y resolver los problemas entre padres e hijos**, Herder, 2003
- Olweus, D., **Conductas de acoso y amenaza entre escolares**, Morata, 1998
- Ortega,R. y Del Rey, R., **La violencia escolar.Estrategias de prevención**, Graó, 2003
- Puente Carracedo, H., **A autoestima no ensino-unha resposta práctica ó fracaso escolar-**, Nosa Terra, 2003
- Redorta, J., Obiols, M. y Bisquerra, R., **Emoción y conflicto**, Paidós, 2006
- Roca, E., **Cómo mejorar tus habilidades sociales. Programa de autoestima, asertividad e inteligencia emocional**, ACDE, 2005
- Segura Morales, M., **ser persona y relacionarse.Habilidades cognitivas y sociales, y crecimiento moral**, Narcea, 2002
- Torrego, J.(coord.), **Mediación de conflictos en Instituciones Educativas: Manual para la formación de mediadores.**, Narcea, 2000
- Torrego, J. (coord.), **Modelo integrado de mejora de la convivencia**, Graó, 2006
- Urra, J., **El pequeño dictador. Cuando los padres son las víctimas**, La esfera de los libros, 2006
- Complementary Bibliography**
- Díaz Aguado,M.J., **Convivencia escolar y prevención de la violencia**, Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2003
- Faber, A.y Mazlish, E., **Cómo hablar para que sus hijos estudien en casa y en el colegio**, Medici, 2002
- Fernández, I., **Prevención de la violencia y resolución de conflictos: el clima escolar como factor de calidad**, Narcea, 1998
- Jares, J., **Construir la paz**, Xerais, 1996
- Martínez j. B., **La ciudadanía se convierte en competencia avances y retrocesos.En Gimeno J. y otros. Las competencias: ¿Qué hay de nuevo?**, Morata, 2008
- Ortega, R., **La convivencia: un modelo para de prevención de la violencia. En Moreno, A. (Eds.), La convivencia en las aulas: problemas y soluciones (p. 29-48) [Volumen de las Intervenciones del Congreso]**, Ministerio de Educación y Ciencia, 2006
- Ortega,R., **Las aulas de educación secundaria como espacio de convivencia y aprendizaje: relaciones interpersonales y gestión del grupo-clase. En Coll, C. (Coord.) Desarrollo, aprendizaje y enseñanza en la educac**, Ministerio de educación / Graó, 2010
- Peréz de Guzman, M^a. V. y Pérez Serrano, G., **Aprender a convivir. El conflicto como oportunidad de crecimiento**, Narcea, 2011
- Salanova, M., Grau, R., Llorens, S. y Schaufeli, W.B, **Exposición a las tecnologías de la información, burnout y engagement: el rol modulador de la autoeficacia relacionada con la tecnología.**, Vol.11, Revista de Psicología Social Aplicada, 69-90, 2001
- Schaufeli, W.B., Salanova, M., Gonzalez-Roma, V. y Bakker, A., **The measurement of burnout and engagement: A confirmatory factor analytic approach**, Vol.3, Journal of Happiness Studies, 71-92., 2002
- Torrego, J. (coord.), **Resolución de conflictos desde la acción tutorial**, Consejería de educación. Comunidad de Madrid., 2003

Torrego, J., **La formación del profesorado ante los retos de la promoción de la convivencia y la prevención de la violencia escolar.** En Moreno, A. (Eds.), **La convivencia en las aulas: problemas y soluciones (pp. 40,** Ministerio de Educación y Ciencia, 2006

Torrego, J. y Moreno, J., **Convivencia y disciplina en la escuela: el aprendizaje de la democracia.**, Alianza Editorial, 2007

Trianes, V y Fernández-Figares, C., **Aprender a ser personas y a convivir,** Desclee, 2001

Vaello, J., **Resolución de conflictos en el aula.**, Santillana, 2003

Vaello, J., **Las habilidades sociales en el aula,** Santillana, 2005

Vaello, J., **Cómo dar clase a los que no quieren,** Santillana, 2007

Recomendaciones

IDENTIFYING DATA**Formación Académica e Profesional**

Subject	Formación Académica e Profesional			
Code	O02M066V06254			
Study programme	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Ourense): Orientación			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	4	Mandatory	1	2c
Teaching language	Galego			
Department				
Coordinator	Seoane Pérez, Emilia			
Lecturers	Ocampo Gomez, Camilo Isaac Seoane Pérez, Emilia			
E-mail	emiliasp@uvigo.es			
Web	http://http://cocampo.webs.uvigo.es/			
General description	A función desta materia no currículo do Máster de Profesorado de Secundaria é a de afondar na comprensión do sentido que teñen as actividades que, de conformidade coa lexislación vixente, corresponden á orientación académica e profesional nos centros onde se imparte educación secundaria. Para ello se proporcionarán exemplos y se realizará una revisión bibliográfica de los especialistas en el área de conocimiento de Orientación Educativa y Profesional			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
B7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.
B11	Desenvolver as funcións de titoría e orientación dos estudantes de maneira colexiada.
B13	Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino
B15	Informar e asesorar ás familias achega do proceso de ensino e aprendizaxe e sobre a orientación persoal, académica e profesional dos seus fillos.
B16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.
B17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.
B18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidos
C3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.
C4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.
C7	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de información, titoría e orientación académica e profesional.
C8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.
C9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.
C10	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.
C12	Adquirir habilidades sociais na relación e orientación familiar.
C24	Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada.
C29	Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente.
C31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.
D1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
D3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarios

Resultados previstos na materia	
Expected results from this subject	Training and Learning Results
Adquirir a competencia profesional que permita exercer actuacións que conduzan a unha correcta orientación dos suxeitos que demanden ou necesiten esta intervención, tanto no ámbito académico como no profesional.	B11 B13 B15 B16 B17 B18 C3 C4 C7 C8 C9 C12 C24 C29 D1 D3
Coñecer os diferentes modelos de orientación aplicables tanto no campo académico como profesional	B13 B18 C7 D1
Deseñar o Plan de Acción Titorial (PAT) e o Plan de Orientación Académica y Profesional (POAP) como parte integrante do proceso orientador e ser capaz de desenvolvelos e avalialos.	B7 B11 B13 B16 B18 C7 C9 C31 D1
Orientar e apoiar no proceso de toma de decisións vocacionais dos suxeitos que demanden esa intervención	B7 B11 B15 B16 C8 C10 C12 D1 D3
Valorar os recursos técnicos, materiais e institucionais dispoñibles para o exercicio da Orientación Académica e Profesional	C10 D1 D3
Traballar cooperativamente cos outros estudantes na busca de información, organización e preparación de materiais en traballos de grupo.	B16 C9 D3

Contidos

Topic	
1. Principios, modelos, metodoloxías e procesos de Orientación Académica.	1.1. Principios e modelos de Orientación Académica. 1.2. Procesos e metodoloxías de Orientación nos ámbitos escolares.
2. Deseño, desenvolvemento e avaliación de plans e programas de Orientación en contextos escolares e familiares.	2.1. Deseño, desenvolvemento e avaliación de plans e programas de Orientación en contextos escolares e familiares. 2.2. Plan de acción tutorial. 2.3. Orientación a alumnos con rendemento baixo sobre técnicas de estudo, plan de traballo individualizado, e entrevistas coas familias
3. O proceso de tomar decisións.	3.1. O proceso de tomar decisións. 3.2. Asesoramento sobre itinerarios educativos: optatividade, modalidades de bacharelato, ciclos formativos.
4. Principios, fundamentos e modelos de intervención en Orientación Profesional. Os procesos de toma de decisión vocacional. Madurez vocacional.	4.1. Principios e fundamentos da orientación profesional. 4.2. Modelos de intervención en Orientación Profesional. 4.3. Os procesos de toma de decisión vocacional. 4.4. Madurez vocacional, autoconocimento e elección de estudos e profesións.

5. Toma de decisións profesionais, transición á vida activa e inserción profesional. Información profesional.	5.1. Toma de decisións profesionais. 5.2. Transición á vida activa, currículo vitae (Europass), fontes de emprego. Proxectos europeos (guide my w@y). 5.3. Inserción profesional, exercicio libre da profesión, funcionariado, traballo por conta allea, traballo por conta propia, axudas gobernamentais. 5.4. Información profesional.
6. Programas de orientación profesional. Instrumentos e recursos. O plan de orientación académico profesional. O consello orientador.	6.1. Programas de orientación profesional. 6.2. Instrumentos e recursos de orientación profesional. 6.3. O plan de orientación académico profesional. 6.4. O consello orientador.
7. Orientación para a superación de hábitos sociais discriminatorios que condicionen o acceso a diferentes estudos e profesións.	7.1. Orientación para a superación de hábitos sociais discriminatorios que condicionen o acceso a diferentes estudos e profesións.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	8	24	32
Traballo tutelado	4	12	16
Aprendizaxe baseado en proxectos	4	12	16
Resolución de problemas de forma autónoma	4	24	28
Cartafol/dossier	4	4	8

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballo tutelado	O estudiantado desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do profesorado. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Realización de actividades que permiten a cooperación de varias materias e enfrontan ao alumnado, traballando en equipo, a problemas abertos. Permiten adestrar, entre outras, as capacidades de aprendizaxe en cooperación, de liderado, de organización, de comunicación e de fortalecemento das relacións persoais.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumnado debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas exercitando rutinas, aplicando fórmulas, algoritmos, procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	Titoría en aula e despacho
Traballo tutelado	Titoría en aula e despacho
Resolución de problemas de forma autónoma	Titoría en aula e despacho
Aprendizaxe baseado en proxectos	Axuda titorial en aula e despacho
Tests	Description
Cartafol/dossier	Titoría en aula e despacho

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Lección maxistral	Observación e análise da información recollida, tratamento que o alumnado fai da mesma e actividades de resposta rápida que permiten seguir a atención e interese do alumnado. Por outra banda, leva a aplicación de preguntas escritas de resposta curta e longa sobre os contidos tratados para avaliar unha parte da súa asimilación.	20	B11 C4 D1 B13 C7 B15 C8 B18 C9

Traballo tutelado	Actividades para a avaliación que inclúen tarefas, problemas ou exercicios prácticos a resolver na aula. O alumnado deberá dar resposta ás actividades expostas, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	15	B11 C3 B13 C4 B15 C7 B16 C8 B17 C9 B18 C12 C29
Aprendizaxe baseado en proxectos	A/O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	15	
Resolución de problemas de forma autónoma	Proba na que a/o alumna/o debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor. Desta maneira, o alumnado debe aplicar os coñecementos que adquiriu. Concretamente para deseñar, expor e defender unha proposta de plan de orientación académico-profesional (POAP). Conleva traballo de aula e autónomo.	30	B7 C8 D1 B11 C9 D3 B15 C10 B16 C12
Cartafol/dossier	Documento elaborado polo/a estudante que recompila información sobre as experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación.	20	B11 C3 D1 B15 C4 B17 C7 C24 C31

Other comments on the Evaluation

- As cualificacións indicadas en termos porcentuais no cadro supra son as máximas que se poden acadar en cada unha das probas na MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTÍNUA
- Para acollerse á MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTÍNUA o alumnado terá unha asistencia mínima do 85% das clases.
- Para superar a materia na MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTÍNUA o alumnado deberá superar todas as probas referidas, obtendo unha cualificación mínima do 50% en cada unha das probas avaliadas.
- MODALIDADE DE AVALIACIÓN GLOBAL: Esta modalidade de avaliación está dirixida a: ao alumnado que non cumpra o 85% da asistencia especificada no punto nº 2 ou a aquel que opte por esta modalidade, sempre e cando llo comunique ao profesorado na primeira quincena de impartición da materia.
- A MODALIDADE DE AVALIACIÓN GLOBAL consistirá nun exame sobre a totalidade do temario da materia que constará de 10 cuestións, algunhas de resposta curta e outras de resposta longa, sobre os contidos da materia que se xulgará conforme aos criterios de logro das competencias e obxectivos da mesma. Asemade deberá entregar os traballos que lle encomende o profesorado para avaliar as competencias que non poidan ser avaliadas mediante proba escrita de exame.
- EXAMES: A proba escrita terá lugar nas datas e horas que se sinalen pola dirección do mestrado.
- Segunda oportunidade (xullo): As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª do mesmo curso académico.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Álvarez, M., **Orientación profesional**, 2, Cedecs, 1998

Bisquerra, R. (coord.), **Modelos de orientación e intervención psicopedagógica**, 2, Praxis, 2000

Sánchez García, M. F. (coord.), **Orientación para el desarrollo profesional**, UNED, 2017

Sobrado, L. y Cortés, A., **Orientación Profesional. Nuevas perspectivas**, 1, Biblioteca Nueva, 2009

Sobrado, L., Fernández, E. y Rodicio, ML, **Orientación Educativa. Nuevas tendencias**, 1, Biblioteca Nueva, 2010

Revista Española de Orientación y Psicopedagogía.,

Vélaz de Medrano, C., **Modelos de formación y aprendizaje de la profesión orientadora. Análisis y propuestas para su reforma.**, 1, UNED, 2023

Complementary Bibliography

Martín, E. y Solé, I. (coords.), **Orientación educativa. Modelos y estrategias de intervención**, Ariel, 2006

Romero, S., **De gira hacia el trabajo : programa de orientación para la toma de decisiones y la transición a la vida activa para el final de la Educación Secundaria Obligatoria.**, 1, Aljibe, 2000

Revista de Investigación Educativa RIE,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Diagnóstico e Evolución da Competencia Curricular/O02M066V06106

A Convivencia nos Centros de Secundaria e o Traballo dende Departamento de Orientación/O02M066V06253

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Formación Académica e Profesional/O02M066V06254

Subjects that it is recommended to have taken before

Orientación e Función Titorial/O02M066V06101

Other comments

Esta guía docente recolle as liñas de actuación a desenvolver co alumnado da materia, entendida con certa flexibilidade, podendo estar suxeita a algunha modificación e reaxuste puntual

---

IDENTIFYING DATA**Prácticas Externas**

Subject	Prácticas Externas			
Code	O02M066V06301			
Study programme	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Ourense): Orientación			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	12	Mandatory	1	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Ecoloxía e bioloxía animal			
Coordinator	Garrido González, Josefa			
Lecturers	Garrido González, Josefa			
E-mail	jgarrido@uvigo.es			
Web	http://http://mpe.uvigo.es/gl/			
General description	As prácticas externas están orientadas a completar e reforzar as competencias asociadas ao título. Realizaranse nunha contorna laboral e profesional real relacionado con algún dos ámbitos da Educación.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
B3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
B5	Contextualizar o currículo que se vaia a implantar nun centro docente participando na planificación colectiva do mesmo.
B6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.
B10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.
B12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación
B16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.
C28	Adquirir experiencia na planificación, na docencia e na avaliación das materias correspondentes á especialización.
C29	Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente.
C30	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
C31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.
D1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
D2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.
D3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
------------------------------------	-------------------------------

Relacionar teoría e práctica coa realidade da aula e do centro mediante o establecemento de relacións entre os coñecementos especializados, teóricos e metodolóxicos, e os resultados da observación, análise e intervención nas situacións educativas do centro no que se realizan as prácticas	B3 B5 B6 B10 B12 B16 C28 C30 C31 D1 D2
Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro onde se realizan as prácticas escolares	B3 B5 B6 B10 B12 B16 C28 C29 C30 C31 D1 D2 D3
Asumir que a competencia profesional do docente ten que evolucionar e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida	B12 B16 C31 D3

Contidos

Topic

Diseño de materias da especialidade

Elaboración de materiais e actividades

Aplicación de técnicas e estratexias de aprendizaxe en distintas etapas e cursos.

Análise da práctica educativa

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Prácticum, Practicas externas e clínicas	150	0	150
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas (Repetida non usar)	0	150	150

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Realización de prácticas coma docente nun centro de ensinanza secundaria. A titorización será levada a cabo por un docente do centro e un docente da universidade.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O alumnado terá dous titores ou titoras que o apoiarán nesta materia. Un titor/a no centro de prácticas e un titor/a na universidade que será o seu titor/a de PAT

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results

Prácticum, Practicas externas e clínicas	Realización de prácticas coma docente nun centro de ensinanza secundaria (150 horas). RESULTADOS DE APRENDIZAXE -O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización. -O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe. -O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora	50			
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas (Repetida non usar)	Elaboración dunha memoria de prácticas na que se explique o paso polo centro de prácticas. RESULTADOS DE APRENDIZAXE -O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización. -O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe. -O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora	50	B3 B5 B6 B10 B12 B16	C28 C30 C31	D1 D2 D3

Other comments on the Evaluation

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Feliz, T. y Ricoy, M.C., **La formación inicial de los profesores de secundaria.**, Sanz y Torres., 2008

González, M. T., Escudero, J. M., Nieto, J. M. y Portela, A., **Innovaciones en el gobierno y la gestión de los centros escolares.**, Síntesis, 2011

Marco, B., **Competencias Básicas: Hacia un nuevo paradigma educativo**, Narcea, 2008

Perrenoud, Ph, **Desarrollar la práctica reflexiva en el oficio de enseñar**, Grao, 2007

Perrenoud, Ph, **Diez nuevas competencias para enseñar**, Graó, 2004

Sierra, B. y Pérez Ferra, M, **La comprensión de la relación de la teoría-práctica: una clave epistemológica de la didáctica.** *Revista de Educación*, 2007

Latorre, A., **La investigación-acción. Conocery cambiar la práctica educativa**, Grao, 2007

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Traballo Fin de Máster/V02M066V06401

Subjects that it is recommended to have taken before

Aprendizaxe e Ensinanza dos Módulos das Familias Profesionais do Sector Servizos/V02M066V06226

Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/V02M066V06102

Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/V02M066V06103

Innovación Docente e Iniciación á Investigación na Formación Profesional/V02M066V06227

A Formación Profesional/V02M066V06225

Orientación e Función Titorial/V02M066V06101

Sistema Educativo e Educación en Valores/V02M066V06104

IDENTIFYING DATA**Traballo Fin de Máster**

Subject	Traballo Fin de Máster			
Code	O02M066V06401			
Study programme	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Ourense): Orientación			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	1	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Ecoloxía e bioloxía animal			
Coordinator	Garrido González, Josefa			
Lecturers	Garrido González, Josefa			
E-mail	jgarrido@uvigo.es			
Web	http://mpe.uvigo.es			
General description	Materia orientada á realización dun traballo de investigación, experimentación ou desenvolvemento orixinal nalgunha das liñas do módulo específico do máster, e estará relacionado con algúns dos múltiples ámbitos do mundo profesional propios do ámbito do ensino secundario.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
B6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.
B12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación
C26	Identificar os problemas relativos ao ensino e a aprendizaxe das materias da especialización e expor alternativas e solucións.
C27	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.
D1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
D2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora	B6 B12 C26 C27 D1 D2

Contidos

Topic	Elaboración de un traballo de investigación no ámbito da educación secundaria
-------	---

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Presentación	1	0	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Presentación	Se realizará por cada alumno o alumna delante de un tribunal unipersonal donde ejercerá la presidencia la persona tutora. Su exposición será apoyada con los medios informáticos, audiovisuales, multimedia, etc. oportunos, con una duración entre 8 y 10 minutos y posteriormente el tribunal formulará al alumno las cuestiones que considere oportunas durante 5 minutos.
Traballo tutelado	Realización dun traballo de investigación, experimentación ou desenrolo orixinal nalgunha das liñas desenvolvidas no módulo específico do Mestrado, relacionado con algúns dos múltiples ámbitos do mundo profesional propios do ámbito do ensino secundario. Encamiñárase ao desenvolvemento dunha actividade que contribúa a acadar un conxunto de competencias de carácter académico, profesionalizante e investigador que enriqueza globalmente a súa formación inicial. Será guiado por unha persoa docente da universidade. Este traballo estará encadrado na etapa da educación secundaria obrigatoria ou postobrigatoria. O traballo de fin de mestrado poderá estar ligado ás actividades de aula, unidades didácticas ou proxectos realizados polo alumnado na fase de prácticas, incluíndo sempre os aspectos de investigación educativa pertinentes a xuízo da persoa titora da universidade.

Atención personalizada

Methodologies Description

Traballo tutelado Traballo de investigación no ámbito da educación secundaria tutelado por un docente da titulación.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Presentación	Será realizada por cada alumno ou alumna diante dun tribunal. A súa exposición será apoiada cos medios informáticos, audiovisuais, multimedia/et. oportunos, cunha duración entre 8 e 10 minutos e posteriormente o tribunal formulará ao alumno as cuestións que considere oportunas. RESULTADOS DE APRENDIZAXE: -O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización. -O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe. -O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora	30	C26 D1 D2

Traballo tutelado	<p>Realización dun traballo de investigación, experimentación ou desenvolvemento orixinal nalguna das liñas desenvolvidas no módulo específico do Mestrado, relacionado con algúns dos múltiples ámbitos do mundo profesional propios do ámbito do ensino secundario.</p> <p>Encamiñárase ao desenvolvemento dunha actividade que contribúa a acadar un conxunto de competencias de carácter académico, profesionalizante e investigador que enriqueza globalmente a súa formación inicial. Será guiado por unha persoa docente da universidade. Este traballo estará encadrado na etapa da educación secundaria obrigatoria ou postobrigatoria. O traballo de fin de mestrado poderá estar ligado ás actividades de aula, unidades didácticas ou proxectos realizados polo alumnado na fase de prácticas, incluíndo sempre os aspectos de investigación educativa pertinentes a xuízo da persoa titora da universidade.</p>	70	B6 C26 D1 B12 C27 D2
<p>RESULTADOS DE APRENDIZAXE:</p> <p>-O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización.</p> <p>-O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe.</p> <p>-O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora</p>			

Other comments on the Evaluation

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN:

Comisión para xulgar o Traballo Fin de Mestrado : elaboración, presentación e defensa do TFM: 100% da nota

- Calidade do documento escrito
- Pertinencia do contido exposto.
- Calidade da presentación oral.
- Capacidade para a súa defensa.
- Grao de resolución manifestado.
- Adecuación dos recursos e medios empregados na presentación, incluído o uso das TIC.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

APA, **Manual de Publicacións de la American Psychological Association**, 3ª, Manual Moderno., 2010

Feliz, T., Ricoy, M. C. et al., **The software for the content analysis: wrong, technical and artistic uses. Beyond Text: Video and other Medium Use in Qualitative Research (pp. 103-120)**, 2012

Hernández, R., Fernández, C. & Baptista, P., **Metodología de la investigación**, McGraw-Hill., 2006

Flick, U., **Introducción a la investigación cualitativa**, Morata., 2004

Mcmillanm, J. y Shumacher, S., **Investigación educativa una introducción conceptual.**, Pearson., 2005

Ricoy, M.C., **Consideraciones sobre la construcción de los instrumentos de recogida de información en la investigación educativa.**, Guadalbullón, 2009

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Desenvolvemento Psicolóxico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/P02M066V06102

Diagnóstico e Evolución da Competencia Curricular/P02M066V06106

Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/P02M066V06103

Prácticas Externas/P02M066V06301

Sistema Educativo e Educación en Valores/P02M066V06104

Other comments

É necesario superar tódalas materias da titulación para poder presentarse ao TFM.
